

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 04.05.2016, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:07 Korteriühistu vaidluse lahendamise seaduse eelnõu (187 SE) esimese lugemise jätkamine
2. 14:14 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) kolmas lugemine
3. 14:16 Keskkonnaseire seaduse eelnõu (100 SE) kolmas lugemine
4. 14:34 Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (212 SE) esimene lugemine
5. 14:43 Perehüvitiste seaduse eelnõu (217 SE) esimene lugemine
6. 16:24 Loomakaitse seaduse, loomatauditõrje seaduse ning loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduse muutmise seaduse eelnõu (222 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Alustame kolmapäevast istungit. Arupärimiste ja eelnõude üleandmine. Kadri Simson, palun!

16:01 Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Annan 20 Riigikogu liikme nimel üle arupärimise peaminister Taavi Rõivasele. See puudutab teemat, mis on Eestile oluline, sest ka meie raha on mängus: see puudutab olukorda Kreekas, Kreeka võimet seniseid laene tagasi maksta. Eelmise aasta 8. juunil esitas Kreeka Euroopa stabiilsusmehhanismile järjekordse avalduse finantsabi saamiseks. Riigikogu enamus ehk koalitsioonisaadikud toetasid seda Kreeka ja Euroopa Komisjoni vahel sõlmitava vastastikuse mõistmise memorandumini kavandit. Vahepealne aeg on küll möödunud ilma väga ärevaks tegevate uudisteta, aga kevad on taas taevasse murepilved toonud. Euroala rahandusministrid otsustasid ära jätta aprilli lõpuks plaanitud erakorralise kohtumise, kus oleks arutluse all olnud Kreeka kolmandast abipaketist uute väljamaksete tegemine. Ateena börs on sellele reageerinud tugeva langusega.

Kreeka on endale võtnud rea ülesandeid, mida ta täitma peab, aga eduraport on tagasihoidlik. Pigem võib siin vaadata IMF-i hinnanguid, milles on näiteks toodud, et Kreekas ei maksa 55% majapidamistest üksikisiku tulumaksu. Aga me oleme olukorras, kus juunis tuleb Kreekal IMF-ile tagasi maksta 650 miljonit eurot ja juulis Euroopa Keskpankale 2,3 miljardit eurot. Nendeks tagasimakseteks on Kreekal vaja uut väljamakset kolmandast abipaketist. Praegu tundub nii, et kordub varasem stsenaarium: Kreekal on vaja uut rahasüsti, et katta oma eelmisi kohustusi. Sellest tulenevalt on meil neli küsimust peaministrile. Kas tema optimistlikud hinnangud Kreekale on jäänud sama optimistlikuks või on päevakorral siiski laenuleevendus? Täna tähelepanu eest!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Olen juhatuse nimel vastu võtnud ühe arupärimise, mille edastame adressaadile, kui see vastab kodu- ja töökorra seadusele. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogu istungile registreeris ennast 77 Riigikogu liiget, 24 puudub.

1. 14:07 Korterühistu vaidluse lahendamise seaduse eelnõu (187 SE) esimese lugemise jätkamine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Meie eilne töö jäi pooleli hetkel, kui me arutasime Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud korteriühistu vaidluse lahendamise seaduse eelnõu 187. Eelnõu algatajate esindajale Mihhail Korbile sai esitada küsimusi. Palun Mihhail Korb tagasi kõnepult! Talle võib esitada veel küsimusi.

16:01 Mihhail Korb

Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Märt Sults, palun!

16:01 Märt Sults

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja kolleeg Miša, kas sinu pakutav struktuur on laiend advokatuurile, et advokatuuri tööd lihtsamaks teha ja probleemid enne kohtusse viimist kuni viimase tükineni lahti harutada? Kas sellel struktuuril on juriidiline staatus?

16:01 Mihhail Korb

Aitäh küsimuse eest! Jaa, sellel struktuuril on otsustamisõigus ja tema otsused on täitmiseks. Kui üks pooltest ei ole komisjoni otsusega rahul, siis on mõlemal poolel õigus edasi kohtusse kaevata. Aga kui otsust ei ole edasi kaevatud, siis sellel poolel, kes nõudis oma õiguste kaitsmist, on õigus minna kohtutäituri juurde ja kohtutäitur teeb juba järgmised toimingud, et otsus saaks ellu viidud.

16:01 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Mihhail Korb! Rohkem algatajate esindajale küsimusi ei ole. Õiguskomisjoni ettekandja on Kristjan Kõljalg. Palun!

16:01 Kristjan Kõljalg

Lugupeetud esimees! Austatud kolleegid! Õiguskomisjon arutas seda seaduseelnõu kahel istungil. Esimest korda juba 12. aprillil, kui Mihhail Korb seda meile tutvustas. Me otsustasime, et kuna eelnõus oli keelelisi ebatäpsusi ja vastuolusid, siis me anname võimaluse seda täiendada. Sellega nõustus ka härra Korb ja nii tulimegi teema juurde 18. aprillil tagasi. Seegi kord arutasime seaduseelnõu ja tegime edasise menetlemise kohta ettepanekuid. Hääletusele pandi ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada, hääled jagunesid 5 poolt ja 5 vastu. Kuna ettepanek esimese lugemise lõpetamise kohta ei saanud poolthääli rohkem kui vastuhääli, siis Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 38 lõike 1 ja nimetatud seaduse kommentaaride kohaselt tegi komisjon ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Muud menetluslikud otsused olid need, et ettekandjaks määrati mind ja tehti ettepanek võtta eelnõu eilsesse päevakorda.

Kuna komisjoni ettekandja ülesanne on rääkida ka Vabariigi Valitsuse seisukohast, siis mõni sõna ka sellest. Vabariigi Valitsus ei ole põhimõtteliselt selle vastu, et laiendada vaidluste alternatiivse lahendamise võimalusi, kuid seda eelnõu ei pea Vabariigi Valitsus võimalikuks toetada. Arvatakse, et tsiviilasjades peaks eelkõige suund olema lepitusseaduse laiemale rakendamisele. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi komisjoni ettekandjale ei ole. Aitäh, Kristjan Kõljalg! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Nagu te kuulsite, juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 187 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda tuleb meil hääletada.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku Keskerakonna fraktsiooni algatatud korteriühistu vaidluse lahendamise seaduse eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt oli 45 Riigikogu liiget, vastu 26, erapooletuid 4. Juhtivkomisjoni otsus on vastu võetud: eelnõu 187 on menetlusest välja langenud.

2. 14:14 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) kolmas lugemine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 130 kolmandat lugemist. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Austatud Riigikogu, läheme lõpphääletuse juurde!

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 130. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu vastuvõtmise poolt on 71 Riigikogu liiget, vastu 5, erapooletuid ei ole. Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

3. 14:16 Keskkonnaseire seaduse eelnõu (100 SE) kolmas lugemine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseire seaduse eelnõu 100 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud keskkonnaseire seaduse eelnõu 100. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu vastuvõtmise poolt on 65 rahvasaadikut, vastu 1, erapooletuid 3. Keskkonnaseire seadus on vastu võetud.

Juhataja vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

16:01 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Vabariigi Valitsuse esindaja sõnul on äsja maandunud minister siia poole teel. Seetõttu võtab juhataja veel ühe vaheaja, seekord seitse minutit.

V a h e a e g

4. 14:34 Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu (212 SE) esimene lugemine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, protseduuriline küsimus, palun!

16:01 Kadri Simson

Lugupeetud Riigikogu spiiker! Kuna ettekandja ilmselgelt ei leia aega ka mitte peale kahte vaheaega Riigikogu istungile eelnõu kaitsma tulla, on ettepanek see eelnõu päevakorrast välja arvata.

16:01 Esimees Eiki Nestor

See on äärmiselt sisuline ja väga tõsine ettepanek. Aga kuna praegu minister astus uksest sisse, siis on meie päevakorras nüüd Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseliidu seaduse, kaitseväeteenistuse seaduse

ja riigikaitseliste sundkoormiste seaduse muutmise seaduse eelnõu 212 esimene lugemine. Aitäh mõistva suhtumise eest! Algatajate nimel ettekandja kaitseminister Hannes Hanso, palun!

16:01 Kaitseminister Hannes Hanso

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eelnõu, mida ma siin tutvustan, sätestab töövõimereformiga seotud muudatused Kaitseministeeriumi valitsemisalas. Nagu me kõik teame, on töövõimereformi peamine eesmärk toetada vähenenud töövõimega isikute töötamist ja tööle asumist. Olulise muudatusena minnakse reformi käigus üle töövõime hindamisele ning lõpetatakse töövõimekaotuse protsentide määramine. Kaitseväelaste sotsiaalsete tagatiste puhul on tegemist teenistusülesannete täitmise tõttu saadud tervisekahju hüvitamisega ning seni on kehtinud põhimõte, et ettenähtud rahalise hüvitise suurus sõltub tekkinud tervisekahju ulatusest. Võrreldes muu avaliku teenistusega tekib kaitseväeteenistuses enam tervisekahjustusi ning saadud vigastused on ühtlasi väga erineva raskusastmega. Riiklikus süsteemis toimuv üleminek osalise ja puuduva töövõime hindamisele tähendaks kaitseväelaste jaoks tagatiste olulist vähenemist, kuna erineva raskusega vigastuste puhul tuleks hüvitiste määrad ühtlustada.

Kaitseväelaste ja Kaitseliidu liikmete sotsiaalsed tagatised on heaks kiidetud juba mõnda aega tagasi, 2012. aastal vastu võetud veteranipoliitikas. Samuti on otsustatud valitsuskabineti nõupidamisel kaks aastat tagasi, täpsemalt 24. aprillil, et töövõimereformi käigus kaitseväelaste sotsiaalseid garantiisid ei muudeta. See ongi selle eelnõu sisu. Tagatiste säilitamine on võimalik ka seetõttu, et seni on Kaitseministeeriumi valitsemisalas püsiva töövõime kaotuse tuvastamine toimunud Kaitseväe arstlikus komisjonis, mitte nii nagu tavainimestel riiklikus süsteemis. Kaitseväeteenistuse seaduses ja Kaitseliidu seaduses sätestatud rahalised hüvitised ja pensionid makstakse Kaitseministeeriumi eelarvest, seega lisakulu see riigi rahakotile ei tekita.

Eelnõu kohaselt tuuakse püsiva töövõime tuvastamist käsitlev regulatsioon tervikuna üle kaitseväeteenistuse seadusesse ning Kaitseliidu seadusesse, samuti tehakse muudatused, mis on seotud töövõimetoetuse seaduse jõustumisega. Eelnõu peaks seadusena jõustuma juba 1. juulist, samal ajal, kui kehtima hakkab töövõimetoetuse seadus. Sellega praegu piirduksin. Aitäh!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale? Küsimusi ei ole. Aitäh! Komisjoni ettekandja Johannes Kert, palun!

16:01 Johannes Kert

Lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleegid! Daamid ja härrad! Eelnõu 212 kohta on mul ette kanda järgmist. Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 18. aprilli istungil, kus eelnõu algataja esindajana osales Kaitseministeeriumi õigus- ja haldusküsimuste asekanstler Erki Kodar. Eelnõu eesmärk on teha Kaitseministeeriumi valitsemisalas töövõimereformiga seotud muudatusi. Kaitseliidu seadus, kaitseväeteenistuse seadus ja riigikaitseliste sundkoormiste seadus viiakse kooskõlla s.a 1. juulil jõustuva töövõimetoetuse seadusega, säilitades senisel kujul kaitseväelastele ettenähtud sotsiaalsed tagatised.

Võrreldes teiste valdkondadega tekib kaitseväeteenistuses kõige enam tervisekahjustusi ning teenistusülesannete täitmisel saadud vigastused on ühtlasi väga erineva raskusastmega. Töövõimereformi käigus toimuv üleminek osalise või puuduva töövõime hindamisele tähendaks kaitseväelastele ettenähtud tagatiste olulist vähenemist, mistõttu säilitatakse nende puhul ka edaspidi ühekordse hüvitise maksmine vastavalt saadud vigastuste raskusastmele. Kaitseministeeriumi valitsemisalas jätkab Kaitseväe arstlik komisjon püsiva töövõimetuse ulatuse tuvastamist ja selle väljendamist töövõimekaotuse protsentides. Samuti jääb kehtima kaitseväeteenistuse seaduse alusel töövõimetus- ja toitjakaotuspensioni perioodiline maksmine, et tagada kaitseväelastele suurem kindlustunne kõrgema riskiastmega teenistusülesannete täitmisel. Lisaks töövõimetuse tuvastamisega seotud muudatustele ühtlustatakse eelnõuga kaitseväeteenistuse seaduses ettenähtud sotsiaalteenuste ja abivahendite tagamise korraldust töövõimereformi käigus tehtavate muudatustega. Arutluse all olev eelnõu on kavas seadusena jõustada käesoleva aasta 1. juulil, mil jõustuvad töövõimetoetuse seadus ja sellega seonduvate teiste seaduste muudatused. Kuna eelnõu on seotud töövõimereformiga, siis palus riigikaitsekomisjon komisjoni liikme Ain Lutsepa ettepanekul eelnõu kohta ka valdkonnakomisjoni ehk sotsiaalkomisjoni arvamust. Riigikaitsekomisjon otsustas oma 18. aprilli istungil konsensusega teha Riigikogu juhatasele ettepaneku lülitada arutuse all olev eelnõu

esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda, ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. mai kell 15. Sellega piirdun. Tänan!

16:01 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Peeter Ernits, palun!

16:01 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma loen seletuskirjast, et n-ö proteeside sihtgrupi suurus, kuna uusi keerukaid sõjalisi missioone ei ole, on praegu 70 isikut. Samas on veidi eespool kirjas, et kümnel sõjaväelasel ei ole kas ühte või kahte jalga, neljal ei ole ühte või kahte kätt ja kolmel on silmaproteesid. Kes on need ülejäänud umbes 50? Mis protees neil on?

16:02 Johannes Kert

Täna küsimuse eest! Jään teile sellises detailistmes vastuse võlgu. Vastan teile täiendavalt.

16:02 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh, Johannes Kert! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 212 esimene lugemine on lõppenud. Määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. mai kell 15.

5. 14:43 Perehüvitiste seaduse eelnõu (217 SE) esimene lugemine

16:01 Esimees Eiki Nestor

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud perehüvitiste seaduse eelnõu 217 esimest lugemist. Algatajate nimel teeb ettekande sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna. Palun!

16:01 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Austatud esimees! Head Riigikogu liikmed! Perehüvitiste seaduse eelnõu 217 on teie ees esimesel lugemisel. Tegu on mahuka eelnõuga, mille eesmärk on saavutada, et kõik, mis puudutab riiklikke peretoetusi, vanemahüvitist ja ka elatisabiga seonduvat, oleks ühes seaduses kirjas. Üks selle seaduse olulisimaid, ma ütleksin isegi, ühe ajastu lõppu tähistavaid poliitilisi otsuseid on elatisabiskeemi seadustamine. Kui me vaatame selle seaduse teisi osi, siis me ei tee siin suuri sisulisi muudatusi, aga elatisabiskeemi seadustamisega me kehtestame uue regulatsiooni, mille eesmärk on parandada eelkõige nende laste heaolu, kes kasvavad ühe vanema hoole all.

Ma tahan alustuseks tänada kõiki poliitikuid, aga eelkõige nende huvigruppide eestvedajaid, kes on pikkade aastate jooksul ühiskonnas üleval hoidnud just üksinda last kasvatavate inimeste toimetuleku ja väärikuse küsimust. Viimase kümne aasta jooksul on avalikus arvamuses aset leidnud suur muutus. Varem arvati, et kui vanemad lähevad lahku ega saa omavahel hakkama, siis on see pigem nende omavaheline probleem. Nüüdseks on aru saadud, et me peame hoolitsema kõikide laste eest. Riigi kohustus on tagada kõikidele lastele õigused, mis neil seaduste järgi on, ja vajaduse korral tuleb asuda nõrgema poolele. Kuid elatisabiskeemi juurde tulen ma hiljem veel tagasi.

Konkreetne eelnõu, mille peakiri on "Perehüvitiste seadus", koosneb kolmest osast. Meil on praegu riiklike peretoetuste seadus, vanemahüvitise seadus ja juba mainitud elatisabi seadus. Perehüvitiste seadus on üks osa sotsiaalseadustiku kodifitseerimisest. Seni on peredele mõeldud hüvitiste ja toetuste reguleerimine seadustes olnud väga lünklik, see on lahti kirjutatud eri seadustes. Perehüvitiste seadusega me koondame need kõik ühte kohta kokku, et nii seaduste rakendajad kui eelkõige ka inimesed, kellel on abi vaja, saaksid ühest kohast oma vastused.

Kolme seaduse ühendamisele on sõnastatud üks põhieesmärk: toetada lastega peresid ja laste kasvatamist. Seaduses on kasutusel ka uus termin: "perehüvitised". Need on riiklikud peretoetused, vanemahüvitis ja elatisabi. Kodifitseerimise käigus on seadusi lihtsustatud, ajakohastatud, nende terminoloogiat on uuendatud ja need on viidud kooskõlla sotsiaalseadustiku üldosa seadusega, mis jõustus 1. jaanuaril 2016. Sisulisi muudatusi on seadustesse tehtud piiratud hulgal. Ja tõepoolest,

erandiks on seesama uus elatisabiskeem, mille me selle seadusega rakendame alates 1. jaanuarist 2017.

Üldsätetesse on koondatud kolme seaduse ühisosa. Nii välditakse sarnaste sätete dubleerimist kolmes seaduses ja see teeb tunduvalt lihtsamaks ka seaduse rakendamise. Üldsätted on olulised, kuna nendega anname selge pildi sellest, kuidas perehüvitisi saab taotleda, kuidas neid määratakse, kuidas neid makstakse, samuti sätestame maksmise lõpetamise alused. Seega, õigusselgus suureneb. Et lapsevanemad saaksid toetused kätte kiiresti ja ilma vaevata, on peretoetuste ja vanemahüvitise taotlemine tehtud võimalikult lihtsaks. Me oleme selle seadusega reguleerinud ka uue infosüsteemi rakendamist. Eesmärk on see, et noored emad ja isad saavad peale lapse sünni teavitusi, milliseid toetusi on neil õigus saada. Sisuliselt piisab tulevikus ühest hiireklõpsust arvutis, et toetused jõuaksid vanema pangakontole. Plaanime muuta selle võimalikult lihtsaks, nii et kogu informatsioon oleks vanematel kogumina teada.

Riiklike peretoetuste puhul on sätestatud konkreetsed summad. Kui seni on lastetoetused olnud seadustes kirjas määradena, siis nüüd, et lihtsustada arusaamist, kui suur see peretoetus täpselt on, on igal konkreetsel juhul pandud kirja konkreetsed summad. Ma tuletan meelde, et ka lapsetoetused on tõusnud ja tõusevad tulevikus veelgi. Koalitsioonilepingus kokku lepitud ja ka juba seadustega kehtestatud eesmärk on see, et aastal 2019 on esimese ja teise lapse toetus 60 eurot, kolmanda ja iga järgmise lapse toetus on juba praegu 100 eurot ning 2017. aasta poole pealt jõustub ka uus 200-eurone lasterikka pere toetus. Seega saame tõdeda, et juba järgmise aasta keskel hakkavad kolme lapsega pered saama riigilt rahalist toetust 400 eurot. See on üks sammudest, millega soovime julgustada Eesti mehi ja naisi saama oma perre rohkem kui kaks last.

Uuringud näitavadki seda, et Eesti mehed ja naised soovivad oma perre rohkem kui kahte last, aga tegelikult on meie sünnikordaja 1,5. Väga tihti on põhjused, miks perre ei sünni kolmandat või neljandat last, majanduslikud. Ja siinkohal on mul hea meel öelda, et poliitilisel tasemel erimeelsust ei ole. Me peame panustama sellesse, et meie rahvas saaks arvult suuremaks. Üks tõsiasi on see: selleks, et me rohkemate sündide toel kasvaksime suuremaks või hoiaksime praegust taset, on meil aega kümme aastat, sest sealt edasi hakkab rohkearvulisel potentsiaalsete sünnitajate põlvkonnal sünnitusiga lõppema ja tulevikus on sündidega rahvaarvu kasvatamine puhtdemograafiliste näitajate järgi otsustades palju raskem või isegi välistatud.

Uues seaduses on loobutud peretoetuste arvutamisest määra alusel, toetuste suurused on konkreetsete numbritega kirjas. Seadus teeb paremaks ka eestkoste all või perekonnas hooldamisel olevate laste olukorra. Eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetust makstakse selle seaduse kohaselt vähemalt kuni eestkoste või perekonnas hooldamise lepingu lõppemiseni, sõltumata sellest, kas laps pärast põhihariduse omandamist jätkab õppimist. Praegu jääb üle 16-aastane laps, kes ei õpi ja keda ei kasvata tema vanemad, ilma eestkostel või perekonnas hooldamisel oleva lapse toetusest, mis on aga mõeldud just selleks, et laps saaks kasvada peres. Lapsetoetuse maksmine üle 16-aastastele lastele on endiselt seotud õppimisega. Aga teiste peretoetuste puhul põhimõttelisi muudatusi ei tehta.

Vanemahüvitise seadust me põhimõtteliselt ei muuda. Vanemahüvitise eesmärk on ühele vanemale varasema sissetuleku säilitamine ning töö- ja pereelu ühitamise toetamine. Muudetud on seaduse ülesehitust, tehtud hulk täpsustusi, vähendatud erisusi. Näiteks on reguleeritud olukorrad, kus hüvitist taotleb teine vanem, lapsendaja, eestkostja või hooldaja.

Ja nüüd elatisabiskeemist. Miks me selle rakendamisega tegeleme? Asjaomastest arvudest ja probleemidest on siin puldis viimaste aastate jooksul korduvalt juttu olnud. Mul on hea meel, et eelmine Riigikogu võttis veel enne laialiminekut vastu põhimõttelise poliitilise otsuse. Kõik Riigikogus esindatud poliitilised jõud põhimõtteliselt toetasid elatisabifondi loomist. Eestis on üksinda last kasvatavaid vanemaid praegu peaaegu Pärnu linna täis inimesi ehk siis üle 42 000. Niisugustes peredes kasvab 56 000 last, st iga neljas Eesti laps kasvab ühe vanema juures. Ja kui vaadata ühiskonna neid gruppe, kellel on keeruline majanduslikult toime tulla, siis just nimelt üksinda last kasvatavatel vanematel on kõige raskem hakkama saada.

Ma juba rääkisin lastetoetustest. Need toetused on seotud just nimelt lastega ja kõik sõltub sellest, mitu last on konkreetses leibkonnas. Aga üks tõsine probleem on see, et kui vanemad on lahku läinud, on mitmesugustel põhjustel väga palju neid lapsi, kellele pere juurest lahkunud vanem elatist ei maksa. Väga paljud lapsevanemad saavad omavahel kokkuleppele, kuidas tulevikus lapse eest hoolitsetakse, kuidas tema kasvatamisse panustatakse. Väga tihti aga ei suuda täiskasvanud omavahel oma

probleeme lahendada ning kannatajaks on laps. Täitemenetluses on elatisabinõudeid ehk võlglaste vastu suunatud nõudeid nüüdseks üle 8000. Summa, mis ollakse oma lastele võlgu – elatistoetused, elatisabi –, on praeguseks juba üle 15 miljoni euro. See on ühe korraliku omavalitsuse terve aasta eelarve. Me peame aru saama, et see raha ollakse võlgu oma lastele.

Elatisabiskeemi eesmärk on tagada nendele lastele, kellele elatisabi on välja mõistetud, vähemalt 100-eurose elatisabi kättesaamine. Ma tahan veel rõhutada, et tegu ei ole uue peretoetuse või lapsetoetusega, vaid tegu on skeemiga, mis rajaneb ühelt poolelt kohtu korras välja mõistetud elatisel. Kui see pool seda kohustust täitma ei asu, siis nõue pööratakse tema vastu täitemenetluse kaudu, riik aga asub nõrgema poolele ning nõuab raha ise sisse. Samal ajal hakkab riik maksma lapsele 100-eurost elatisabi. 1. märtsil jõustusid ka seadusmuudatused, et teha võlglaste elu võimalikult keeruliseks ja anda täitemenetlusele rohkem võimalusi elatisabivõlg kätte saada.

Oluline on see, et me maksame seda 100 eurot kuus lapse 18-aastaseks saamiseni ja juhul, kui laps jätkab õpinguid, siis kuni tema 21-aastaseks saamiseni. See on üks oluline täiendus. Väga tähtis on see, et me oleme vaadanud üle ka võlglaste esitatud nõuete järjekohad. Ükskõik, millised nõuded selle isiku vastu on kas pankadel või kellel tahes, lapse nõue on alati esimesel kohal ja riigi nõue järgneb sellele. Ehk kui riik suudab täitemenetluse abil võlglaselt raha kätte saada, siis esimesena rahuldatakse lapse nõue tema vastu ja teisena riigi nõue. Loogika seisneb selles, et see rahanõue, see 100 eurot kuus, on selle võlglaste vastu suunatud ka tulevikus.

Oluline on veel see, et me oleme vaadanud kogu menetlust tervikuna. Vaatame reaalses elus olukorda, mis võib tekkida ja paljudel juhtudel ka tekib, kui vanemad lähevad lahku ja ei suuda omavahel kokku leppida, kuidas lapse eest tulevikus hoolitseda. Tihti juhtub, et üks pool ei hakka oma kohustusi täitma. Sellisel juhul teine pool peab pöörduma kohtusse. Elatisabiskeemi ning nende maksete ja nõuete aktiivseks muutumise aluseks ongi kohtuotsus – see on seaduses konkreetset fikseeritud. Aga me tahame tagada lapsele juba kohtuvaidluse ajal elatisraha laekumise. Seepärast pikendatakse selle seadusega kohtumenetluseaegset elatisabi maksmise perioodi praeguselt 90 päevalt 150 päevale ning elatisabi päevamäär 3,2 eurot asendatakse konkreetse summaga ehk sellesama 100 euroga kuus. Kui vanem pöördub kohtusse, siis tal tekib õigus saada kohtumenetluse ajal 150 päeva jooksul elatisabi 100 eurot kuus. Seega me tõstame toetuse senise kokku 288-eurose summa 500 euroni. See raha, mis makstakse lapsele kohtumenetluse ajal, nõutakse ka tulevikus elatisabi maksmisest kõrvalehoidvalt ja võlgu olevalt vanemalt sisse.

Kui nüüd rääkida elatisabi maksmisest, siis pärast kohtuotsuse langetamist läheb see otsus täitemenetluses täitmisele. Kui täitemenetluse käigus ei ole suudetud nelja kuu jooksul raha kätte saada, siis hakatakse tegema igakuiseid 100-euroseid väljamakseid. Mispärast neli kuud? Just nimelt sellepärast, et anda täitemenetluses kohtutäituritele võimalus võlga välja nõuda. See on tegelikult nende kohustus. Kui seda raha kätte ei saa, siis nelja kuu pärast hakkame lapsele maksma 100 euro suurust elatisabiraha.

Me oleme selle seadusega reguleerinud ka välisriigis elava võlgniku käest elatisabivõla kättesaamist. Paraku peab tõdema, et meil on küll olemas seaduslik regulatsioon, kuid eraldi küsimus on, kuidas me tegelikult selle raha kätte saame. Eelnõu puudutab ka selle süsteemi rakendamist ehk Sotsiaalkindlustusameti infosüsteemi ning ka Riigi Tugiteenuste Keskuse infosüsteemi arendamist ja rakendamist.

Eelnõu tutvustamise lõpuks tahan öelda, et tegu on olulise sammuga väga paljude üksinda last kasvatavate vanemate huvides ja tegelikult ühiskonna huvides laiemalt. Riik astub sellega oma perepoliitikas ühe põhimõttelise sammu edasi ja see samm saab astunud nõrgema poole kaitseks. Aitäh!

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on ka küsimusi. Kadri Simson, palun!

16:01 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud minister! Meil on kombeks, et igal seaduseelnõul on ka mõjude analüüs. Selle eelnõu seletuskirja leheküljelt 75 on võimalik lugeda mõjude analüüsi kohta, aga ma näen siin märgitavat vaid positiivset mõju lastele ja nende vanematele. Pole otsest lõiku, mis kajastaks mõju riigieelarvele tuleval aastal ja hiljem. Te olete varem öelnud, et elatisabifondi puhul võtab riik enda kanda ainult 100 eurot kuus seetõttu, et rohkem raha ei ole. Järgmiseks aastaks on planeeritud 7,2 miljonit eurot. Kas sellest 7,2 miljonist piisab kõigi nende kohustuste täitmiseks, mis praegu juba kohtuga välja mõistetud on, või

on sisse arvestatud ka see, et on palju vanemaid, kes seni pole kohtuteed ette võtnud, sest nad on pidanud seda lootusetuks, aga neid võib juurde tulla, kui nad saavad aru, et vähemalt 100 eurot aitab riik neil kätte saada?

16:01 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Elatisabiskeemi rakendamiseks on riigieelarves ja riigi eelarvestrateegias ette nähtud 7,2 miljonit eurot. See on summa, mis on poliitiliselt kokku lepitud, riigieelarves ette nähtud ja sellest rahast jätkub kõigile lastele, kes on õigustatud saama sedasama 100 eurot kuus. Kui see seadus vastu võetakse, siis tekib riigil kohustus maksta seda raha kõigile nendele lastele, kellel õigus seda saada on. Kui me vaatame seda summat riigieelarve seisukohalt, siis see summa on arvestuslik, aga kõik lapsed, ükspehha, kui palju neid on, kui nad on õigustatud saama riigilt seda 100-eurost elatisabitoetust, siis nad seda ka saavad. Kui neid lapsi on väga palju ehk kui sellest 7,2 miljonist, mis on arvestuslikult riigieelarves ette nähtud, ei jätku, siis riigieelarvest tuleb seda raha igal juhul maksta ja eks see summa kujuneb siis suuremaks. Praeguste arvestuste järgi sellest 7,2 miljonist jätkub. Samamoodi on näiteks ka toimetulekutoetuste puhul: me arvestame selleks riigieelarvest teatud summad, aga kui toimetulekutoetuse saajaid on rohkem, siis mitte ükski inimene sellest rahast ilma ei jää. Nii et teil ei ole vaja muretseda, et keegi riigieelarve nappuse tõttu elatisabirahast ilma jääb.

Mis puudutab seda 100 eurot, siis ma toon mõned paralleelid. Näiteks Saksamaal on samasugune süsteem ning kuigi seal on puhtnominaalselt sissetulekud suuremad ja ka kohtu määratud nõuded suuremad, tagab ka Saksamaal riik just nimelt 100 euro suuruse elatisabiraha. Kui me vaatame Lätit, mis on võib-olla meiega paremini võrreldav riik, siis natuke rohkem kui aasta tagasi oli see summa 30 eurot, nüüd on nad teinud ettepaneku seda tõsta. Soomes on see summa veidi üle 130 euro. Nii et me asetume selle süsteemi puhul oma 100 euro suuruse elatisabitoetusega igati väärrikale positsioonile.

16:01 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

16:01 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Jätkan eelmise küsimuse teemal. Te ütlete, et 7,2 miljonist jagub, aga samas kohtutäiturite koda muretseb, et äkki hakkab toetusesoovijaid juurde tulema ja neil ei ole selleks raha. See on ka ainukene märkus, millega ei ole eelnõus arvestatud. Aga minu küsimus on selline. Emmed, kes oma last üksi kasvatavad – rongaisad tegutsevad samal ajal kuskil kes teab mis nurkades –, saavad nüüd pöörduda sellise looma poole, kelle nimi on e-Täitur. Mida see endast kujutab? Nagu ma aru saan, elad näiteks kuskil Himmastes või Ignase külas ja lähed internetti. Mis edasi saab?

16:01 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Aitäh! Meie eesmärk on olnud muuta kogu menetlus konkreetsele vanemale ja lapsele võimalikult lihtsaks. Ma kordan siis üks kord veel üle, kuidas see menetlus algab ja kuidas see kulgeb. Kui vanemad lähevad lahku ja ei suuda omavahel kokkuleppele jõuda, kuidas lapse eest hoolitseda, ja üks vanem leiab, et laps on õigustatud saama elatist, siis ta pöördub kohtusse ja teeb asjakohase avalduse. Seda esitades teeb ta ka ühekordselt avalduse selleks, et potentsiaalselt käivituks elatisabiskeem. Kui kohus mõistab elatise välja ja seda maksuma ei hakata, siis see läheb automaatselt e-Täituri süsteemi ehk kui vanem on teinud avalduse, siis läheb see nõue kohtutäituri kätte.

See e-Täitur on tegelikult infotehnoloogiline lahendus kohtutäiturite jaoks. Eesmärk on see, et info liiguks konkreetset e-Täituri, Sotsiaalkindlustusameti ja ka riigi vahel. Eesmärk on see, et inimene, kes elab – vabandust, ma ei mäleta, mis kohti te nimetasite – kuskil kaugemal, ei peaks jooksma eri institutsioonide vahet, küll kohtutäituri juurde, küll Sotsiaalkindlustusametisse, vaid esitab selle avalduse ühekorraga ära. Arvestus käib elektrooniliselt. Samamoodi arvestatakse ka seda poolt, kui riik saab võlglaselt raha kätte. Kogu see arvestus oleks automaatne ja eelkõige oleksid tagatud just lapse huvid, seejärel riigi huvid. Meil oleks ka arvestus selle kohta, et need igakuised 100-eurosed maksed saaks õigel kuupäeval tehtud. Nii et see e-Täitur ei ole mingi kole loom. See on kohtutäituritele mõeldud elektrooniline keskkond, kuhu koguneb kogu asjaomane informatsioon. Ja e-Täiturit ei arendata mitte ainult elatisabifondi pärast, see on juba pikemalt ette valmistatud kohtutäituritele vajalik elektrooniline süsteem.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

16:02 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Sirvides seda eelnõu ja vahest liigagi pikka seletuskirja, tekkis mul üks konkreetne küsimus § 8 lõike 3 kohta. See annab ühe aluse perehüvitise maksmine peatada või lõpetada, kui inimene on meil rahvastikuregistris kirjas, kuid tegelikult enam ei ela Eestis. Praegu, ma saan aru, sellist alust ei ole. Siit ka küsimus: kui pikast äraolekuajast algab Eestis mitteilamine ja kuidas seda ikkagi täpsemalt kindlaks tehakse? Teiseks, see probleem on ju arusaadav ja ilmselt seda tulebki mingil moel lahendada, aga tasakaalustuseks peaksid olema ka mingid meetmed selleks, et inimesi Eestisse tagasi tuua või vähemalt sidet kodumaaga alal hoida. Kas need ka kaasnevad?

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Aitäh! See § 8 lõige 3 on aluseks ühele üldisemale eesmärgile, mida ma hea meelega teile ka tutvustan. Nimelt, meil on väga vähe informatsiooni laste kohta kuni koolikohustuse tekkimiseni. See on tõsine ning laiem probleem. Me tahame saavutada seda, et meil oleks võimalikult palju informatsiooni võimalikult paljude hädas olevate laste kohta. Praegu on ettevalmistamisel n-ö laste varase märkamise süsteem. Selle asja mõte on see, et Sotsiaalkindlustusameti, omavalitsuste ja tervise infosüsteemi ehk arstide koostöös saada võimalikult hea ülevaade kõigi laste olukorrast. See ülevaade oleks jooksev. Süsteem oleks iseenesest selline, et kui laps sünnib, siis sünnitusmajas ta registreeritakse perearsti juurde. Seega on kohe peale sünnihetke lapsele määratud perearst. Lapsevanem saab paluda ta registreerida oma perearsti juurde või siis määratakse lapsele teine perearst. Nii tekib kohustus käia last teatud perioodi jooksul perearstile näitamas. See on ka praegu olemas, aga kogu informatsioon on väga lünklik.

Teiselt poolt on meil plaanis muuta teatud perioodi jooksul kohustuslikuks perearsti või vähemalt pereõe koduvisiidid. Seal on ühelt poolt mängus lapse tervise huvid, aga teistpidi saab nii ka mingisuguse pildi, mis oludes laps elab. Süsteem peaks tulevikus nägema välja nõnda, et kui lapsevanem ei ole õigel ajal perearsti juurde ilmunud, siis perearstil läheb lambike põlema ja ta üritab vanemaga ühendust võtta. Kui ta ühendust ei saa, siis ta edastab tolles infosüsteemis selle informatsiooni kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajale või lastekaitsjale, kes peab minema kontrollima, mis põhjustel ei ole last tervisekontrolli toodud. Nii saamegi teada ka seda, et mõned lapsed ja nende vanemad on Eestist kolinud Soome või kuhu iganes. Või saame teada, et mõnes peres lapse eest ei hoolitseta. Selle sätte mõte ongi see, et kui tuleb välja, et laps ei ela ametlikus elukohas ja üldse mitte Eestis, siis võib olla tekkinud alus perehüvitiste maksmine peatada.

Küsimus oli, kui kaua laps peaks olema Eestist ära olnud ehk millal loetakse tema pere Eestist lahkunuks. Loogika ütleb, et küsimus on selles, kas inimene on Eesti resident või mitte. Praegu jään teile konkreetse päevade arvu võlgu. Selle sätte mõte on just nimelt see, et kui selgub, et on vaja peatada lapsetoetuse või muu perehüvitise maksmine, siis alus selleks on olemas ja mängu astub kaalutlusõigus. Ma olen väga nõus teie märkusega, et me peame tegelema ka sellega, et inimesed tuleksid tagasi Eestisse. Täna avaldati rahvastikurände numbrid, me oleme üle pika aja plussis. Eestisse on inimesi rohkem tulnud, kui on siit lahkunud. Võin ka rahustuseks öelda, et tegu ei ole massilise põgenike saabumisega, vaid tegu on eelkõige Soomest Eestisse tagasipöördumisega.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Dmitri Dmitrijev, palun!

16:02 Dmitri Dmitrijev

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud sotsiaalkaitseminister! 2015. aastal võttis Riigikogu vastu otsuse, mis nägi ette elatisabi maksmist 215 euro ulatuses. Praegu menetluses olevas eelnõus me näeme 215 asemel ainult 100 eurot, mis on ka muidugi parem kui mitte midagi. Ma küsin selle kohta üle. Kas see oli puhas poliitiline kokkulepe valitsuskoalitsioonis, lähtudes riigieelarve võimalustest ja seatud prioriteetidest, või oli ka muu põhjus?

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Hea küsija! Eelmine Riigikogu arutas poliitilise otsusena elatisabifondi loomist. Ma olin ise üks nendest, kes selle konkreetse otsuse eelnõu ette valmistas ja ka saali tõi, ning ma kaitsesin sedasama otsust siin saalis. See summa, mida te nimetasite, on keskmine summa, mis välja mõistetakse. Kuid konkreetselt selle eelnõu ettevalmistamise ja menetlemise käigus me vaatasime ka teiste riikide praktikat. Nii nagu ma teile ütlesin, 100 eurot on minu meelest väärikas ja optimaalne summa, mille laekumise me tagame igal juhul igale lapsele, kellele on elatis välja mõistetud. Ma toon teile veel kord paralleeli Saksamaalt, kus see summa on ka 100 eurot. Soomes on see pisut suurem, Lätis märksa väiksem.

Nii et otsus, mille me siin 2015. aastal ühiselt langetasime, tähendas poliitilist konsensust. See oli esimest korda, kui kõik poliitilised jõud siin saalis ütlesid, et jah, me oleme nõus minema appi üksinda last kasvatavatele vanematele, jah, me oleme nõus ellu kutsuma selle elatisabifondi. See ettepanek tehtigi Vabariigi Valitsusele. Ma tuletan meelde, et praegune valitsus astus ametisse natuke rohkem kui aasta tagasi ja elatisabiskeemi ettevalmistamine on olnud üks kõige suuremaid prioriteete Sotsiaalministeeriumis. Mul on hea meel tõdeda, et teie ees ongi põhjalikult läbi mõeldud ja ka tehniliste lahenduste osas täpselt viimistletud elatisabiskeem. Perehüvitiste seaduses on see regulatsioon kõik kirjas.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

16:02 Monika Haukanõmm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus puudutab konkreetselt § 43, mis räägib vanemahüvitise ümberarvutamisest kalendriaasta vahetumisel. Teadupärast üldiselt meil ei arvutata vanemahüvitist ümber, kui kalendriaasta vahetub, küll aga on praegu kehtivas seaduses selle kohta kirjas erisus, et kui vanem saab hüvitist töötasu alammäära ulatuses, siis arvutatakse hüvitis ümber, kui töötasu alammäär tõuseb, ja ta saab natuke rohkem. Praegu meie laual oleva eelnõuga see erisus kaotatakse ehk siis enam ei arvutata seda hüvitist ümber. Mis kaalutlustel selline otsus on tehtud? Tegemist on ju nende vanematega, kes enamasti teenivad madalat palka ja on kindlasti kõige haavatavam grupp.

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Aitäh, hea küsija! Kunagi, kui see vanemahüvitise süsteem heaks kiideti, siis tööpoolest kirjutati sinna selline erisus sisse. Aga ma ei ütleks, et tegu on kõige haavatavama grupiga. Vanemahüvitise miinimumi ei arvutata ümber ka nendel, kellel üldse sissetulekut ei ole ja kellele makstakse kõige madalama määra alusel. Kuna vanemahüvitise periood on meil poolteist aastat, siis sinna sisse jääb ka aastavahetus, kui hakkab kehtima teine miinimumpalga määr. Ja kui saadakse seda miinimumi, siis on ka see ümberarvutamine toimunud. Korduvalt on tähelepanu juhitud sellele, miks me kohtleme vanemahüvitist saavaid isikuid erinevalt, et siin peaks kehtima võrdse kohtlemise printsiip. Sellest lähtuvalt nüüd ongi otsustatud võrdsustamise kasuks. Vanemahüvitis, kui see määratakse, on terve selle perioodi jooksul ühesuurune. Kokkuvõttes ei ole summad suured, eelkõige me lähtume eesmärgist kohelda võrdselt kõiki isikuid, kellele vanemahüvitis on määratud. Siin muud suurt poliitilist otsust taga ei ole.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vilja Toomast, palun!

16:02 Vilja Toomast

Suur tänu, härra juhataja! Hea minister! Minu küsimus puudutab elatisabiskeemi korraldust. Praegu nähakse ette maksta 100 eurot selle vanema eest, kellelt kohtu kaudu on elatisabi välja nõutud. Ma loodan, et see on küll ainult teoreetiline võimalus, aga küsin siiski. Oletame, et kohus on vanemalt välja nõudnud umbes 250 eurot, riik maksab lapsele 18. eluaastani 100 eurot, mingitel juhtudel 21. eluaastani. Aga mis juhtub siis, kui riik ei suuda täitemenetluse käigus seda suuremat elatisabisummat kätte saada? Millal lõpeb siis täitemenetlus? Kas siis, kui laps on 21-aastaseks saanud? Ja kas pärast seda need vanemad arvatakse nende vanemate hulka, kelle tõttu lastel 15 miljonit saamata on? Ma tahaks natukene selles selgust saada, ma ei suuda seda ise välja mõelda.

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Tõepoolest, tuleb üle rääkida. Kõigepealt, siin on kaks poolt. Üks on see, et kohus on lapsele määranud elatise. Kui inimene, kellel on elatise maksmise kohustus, seda tegema ei ole asunud või on maksnud osaliselt, siis on see nõue üleval. Riik teeb seda, et tagab vähemalt 100-eurose elatise maksmise iga kuu. Kui kohus on välja mõistnud 200 või 250 eurot, siis see raha nõutakse ka sisse ja kui saadakse see ülejäänud osa kätte, siis see laekub lapsele. Kui seda raha kätte ei saa, siis see nõue jääb üles. Seesama kohtutäiturite kasutatav e-süsteem peab arvestust, kui suured nõuded on selle isiku vastu üleval. Kui konkreetne laps saab täiskasvanuks, kas 18 või teatud juhtudel 21 aastat vanaks, siis meie jaoks on tema vanus tähtis selles mõttes, et selle vanuseni me maksame seda 100 eurot, aga võlanõue vanema vastu jääb ikka üles, kui ta jätkuvalt võlgu on. Seda raha nõutakse edaspidigi sisse. Nii et võlgu olevale isikule ei ole päev, kui tema laps saab 18-aastaseks, selles mõttes üldse mitte pidupäev – võlg jääb ikka üles. Seda regulatsiooni me tegelikult muutsime ka: 1. märtsist hakkasid kehtima uued aegumistähtajad, nüüd aegub nõue kümne aasta möödudes. Nii et lapse 18-aastaseks saamine ei ole võlglastele pidupäev, me lihtsalt lõpetame siis 100 euro maksmise ära.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kadri Simson, palun!

16:02 Kadri Simson

Mul on ka küsimus seoses selle 100 euroga. Praegu saab 75% lapsi kohtulahendite alusel elatisabi miinimummäära ulatuses, mis on pool alampalgast. Tänavu on see 215 eurot. Nüüd on saavutatud uus kokkulepe, et järgmine aasta on miinimumpalk 470 eurot, st elatisabi on siis tõenäoliselt 235 eurot. Teil on seaduseelnõus säte, § 50 lõige 3, mis teatab, et täitemenetlusaegset elatisabi ei maksta, kui võlgniku poolt makstud summa on võrdne 100 euroga või suurem kui 100 eurot kalendrikuus. See tähendab, et kui kohus näiteks aastal 2017 mõistab välja 235 eurot, piisab 100 euro äramaksmisest, ja riigi abi ei tulegi. Või lükake palun see ümber, kui ma lugesin seda sätet valesti!

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Te lugesite seda täiesti õigesti. Nagu ma olen kogu aeg öelnud, meie eesmärk ei ole üleval olevat nõuet täies mahus kinni maksta, vaid tagada lapsele, kellel on õigus elatisabi saada, vähemalt 100-eurone elatisabi kuus. Teine asi, mida ma kogu aeg rõhutan: tegu ei ole mingi toetussüsteemi loomisega, mille järgi me lihtsalt hakkame kellelegi midagi maksta. Kõige aluseks on reaalne nõue, mis on kohtuotsusega määratud. Eesmärk on elatisabivõlglastelt raha kätte saada. Kui võlglane maksab ära näiteks 100 eurot, siis see raha laekub lapsele ja sellele lapsele on 100 eurot garanteeritud. Siis me talle lisaks 100 eurot ei maksa. Selles on loogika. Kui vanem maksab ära näiteks 75 eurot, siis me maksame 25 eurot juurde. Eesmärk on tagada lapsele 100 eurot elatisabiraha igas kuus. Praegu ei saa see laps midagi.

Kui te inimestele selgitate, mis on elatisabifondi põhimõte, siis palun rõhutage neile, et ühtpidi me asume kaitsma nõrgemat poolt ja nõuame riigi nimel võlgu sisse, kasutades kõiki võimalusi, mis riigil on. Teistpidi me tagame, et lapsele laekub iga kuu vähemalt 100 eurot. Teie märgitud sättes on see loogika lahti seletatud. Kui isik tõesti maksab mingil kuul lapsele just 100 eurot, siis sellel kuul riik lapsele 100 eurot ei maksa, aga kui elatisnõue on samal ajal näiteks 215 eurot, siis see ülejäänud osa, see 115 eurot, jääb nõudena ikkagi üles. Inimene ei pääse kuidagi selle nõude rahuldamisest ehk oma võla maksmisest, kui ta 100 eurot ära maksab.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

16:02 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea sotsiaalkaitseminister! Ma loen, et seaduseelnõu eesmärk on toetada lastega peresid ja laste kasvatamist. Nüüd avastasin üllatuslikult, et eelnõus on sees ka riikliku matusetoetuse seaduse muutmine. Kas see puudutab laste surma puhul matusetoetust? Kui on öeldud, et 7,2 miljonit läheb elatisabiks, siis kui palju läheb matusetoetuseks? Seda numbrit ma eelnõust ei leidnud.

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Hea küsija! Jah, tõepoolest, ka riikliku matusetootuse maksmist puudutavad sätted on eelnõus sees. Mingit sisulist muutust aga ei ole. Riiklik matusetootus, mille me taastasime, lähtub n-ö vajaduspõhisusest. Seda saab taotleda teatud juhtudel.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

16:02 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Minagi pöördun seaduseelnõu teksti juurde. Minuski tekitas küsimuse § 8 lõige 3. Siin on väga selgelt kirjas, et Sotsiaalkindlustusametil on lisaks rahvastikuregistri seaduses sätestatud andmetele õigus lähtuda ka teistest andmetest. Millistest nimelt? Ega see kuidagi ei tähenda seda, et hakatakse jälitustegevuse käigus andmeid hankima? Mida on mõeldud sõnapaari "teistest andmetest" all?

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Hea küsija! Sotsiaalkindlustusametile antakse kaalutlusõigus. See on tegelikult praegu ka omavalitsustel olemas – teatud juhtudel on õigus peatada lapsetootuse maksmine, kui nähakse, et vanem ei hoolitse oma lapse eest. Sotsiaalkindlustusamet saab nüüd ka endale kaalutlusõiguse. Ma rääkisin enne lapse varase märkamise süsteemi rakendamisest ja just Sotsiaalkindlustusamet ju lapsetootusi maksab. Kui temani jõuab teatud informatsioon näiteks lastekaitse ühise süsteemi kaudu, siis võib ta otsustada lapsetootuse maksmise kindlaks perioodiks peatada. See ongi kaalutlusõiguse kasutamine ja see seadus on selle aluseks. Aga sellist otsust ei saa teha suvalisel põhjusel, vaid nagu siin kirjas on, tuleb lähtuda ka teistest andmetest. Kui me jõuame lapse varase märkamise süsteemiga siia Riigikokku, siis selles dokumendis peab olema täpselt kirjas, mis alusel võib Sotsiaalkindlustusamet niisuguse otsuse teha.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

16:02 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud minister! Minu eelmisele küsimusele vastates te ütlesite, et tahate lõpetada ebaõiglase olukorra ja selle nn ümberarvutamise. Mina pakun välja inimesele hoopis soodsama variandi. Võiks just vastupidi hakata alampalka ja ka miinimummääras toetust saavale üksikvanemale igal aastal seda summat ümber arvutama ja maksma abiraha konkreetsel aastal kehtiva määra alusel. Aga minu küsimus puudutab – see on vist juba, mulle tundub, minu lemmikküsimus – SKAIS2 ja e-Täiturit. Need kaks süsteemi peavad hakkama väga hästi käsi käes toimima. Teadupärast on e-Täituri arendamisega raskustesse satunud. Kuidas ja millal e-Täitur rakendub, et kohtutäiturid ei peaks käsitsitööd tegema?

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Selle seaduseelnõu väljatöötamise ajal oli ja on ka nüüd, kuni 1. jaanuarini 2017 üks meie tõsiseid ülesandeid see, et kui e-lahendused 1. jaanuarist ei rakendu – ja suur tõenäosus on, et just nimelt see kohtutäiturite pool tegelikult ei rakendu –, oleks vähemalt tagatud nendesamade taotluste ja selle informatsiooni menetlemine. Mis seal salata, seda tulebki teha teatud perioodi jooksul käsitsi. See valmisolek on meil olemas. Ma kindlasti ei taha, et me jätaksime elatisabiskeemi seepärast rakendamata, et ei suudeta täpselt sellest kuupäevast e-Täituri süsteemi terviklikult käima panna. Ent igal juhul peab olema tagatud, et 1. jaanuarist süsteem käivitub, me oleme võimelised inimestele turvaliselt seda infot vahendama, liigutama andmeid Sotsiaalkindlustusameti ja kohtutäiturite vahel. See valmisolek on meil tegelikult olemas.

Praegused prognoosid näitavad, et me suudame aasta jooksul igal juhul tagada, et elektrooniline menetlus hakkab tööle. Aga võimalikud tõrked ei tähenda, et inimeste olukord kuidagi teistsugune oleks, kui selles seaduseelnõus kirjas. Inimesed teevad üksainus kord pöördumise ja kogu see info liigutamine on juba riigi kohustus. Ma pean selle seaduseelnõu edasilükkamist väga kahjulikuks nendele

lastele, kes praegu elatisabi ei saa. Eraldi tähelepanu on meil olnud just nimelt nendel. Ja me oleme ju ka seni käsitsi töötanud. Muidugi see "käsitsi" ei tähenda seda, et joostakse n-ö paberipakkidega majade vahet. Informatsioon liigub turvatud infotehnoloogiliste kannete abil.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

16:02 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Kindlasti on analüüsitud ka teiste riikide kogemusi ja minu küsimus ongi selline: kui suures ulatuses see elatisabifondi raha võiks hakata tagasi tulema? Kas nii nagu Lätis või nii nagu Rootsis? Seletuskirja leheküljel 84 te püüate seda hinnata ja pakute, et algul tuleb tagasi 25% ja pärast 40%. Millel see optimism põhineb? Mulle tundub, et meie inimeste kumbed ja suhtumine on halvas mõttes võib-olla lähedasemad Lätile kui Rootsile.

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Seda protsenti ongi täna võimatu täpselt öelda. Kindlasti oleneb kõik sellest – ma olen teiega täiesti nõus –, missugune on üldse suhtumine sellesse teemasse. Mõne mehe meelest on isegi auasi uhkustada, et näed, ma ei ole pidanud oma endisele elukaaslasele midagi maksma, olen suutnud sellest kõrvale hiilida. Kui vaadata Läti probleemi, siis Läti rakendas elatisabifondi ja tegelikult nad suutsid ainult 13% nõuderahast sisse kasseerida. Meie analüüs näitab, et meie oleme õigesti teinud, kui oleme soovinud kõigepealt rakendada just nimelt selle poole, et anda rohkem õigusi täitemenetlusele kasutada mingeid sanktsioone. Oleme soovinud tegeleda rohkem selle poole läbimõtleamisega, kuidas raha kätte saada. Kui inimene on võlgu, siis see raha tuleb tal ära maksta, kohtutäiturid nõuavad seda. Käesoleva aasta 1. märtsist need seadusmuudatused jõustusid. Täitemenetluses on täitemenetlejatele juurde antud terve hulk nii kohustusi kui ka õigusi. Lätis ei alustatud sellest poolest, vaid hakati lihtsalt maksma igakuist elatisabitoetust. See oli nende strateegiline viga ja tagantjärele on nad üritanud asja parandada. Kokku võttes arvan, et Läti probleem on selles, et täitemenetluse pool on nõrk. Meie eeskuju on tegelikult Rootsi. Rootsis on see näitaja – ma peast praegu ütlen – peaaegu 90%. Me oleme nende süsteemi uurinud ja eks seal on küsimus natuke ka aruandluses ehk selles, mida loetakse võlaks ja mida mitte. Rootsi süsteemi puhul on huvitav asi see, et Rootsis peab peale lapse sündi registreerima mõlemad vanemad. Seal on ka palju parem infosüsteem selle kohta, kes lapse kasvatamise eest vastutavad. See puudutab ka muid andmeid. Ja näiteks on seal teatud osas isal kohustus vanemahüvitis välja võtta. Ma arvan, et ei lähe väga palju aega mööda, kui ma tulen sama teemaga siia Riigikokku ja räägin, kuidas perekonnale ja lapse kasvatamisele suunatud meetmetega isasid rohkem lapsega siduda. See kindlasti mõjutab ka seda, kui palju me elatisvõlgu kätte saame, ja peaks mõjutama üldse seda, et teine vanem – praegu on võlglastel enamikus isad – ei jää oma lapsele võlgu.

Me oleme hästi palju pühendanud oma tähelepanu sellele, et maksta lastele 100 eurot, ja teistpidi sellele, kuidas võlglastelt raha kätte saada. Aga kogu selle süsteemi mõte on ka see, et inimesed üldse saaksid aru, et oma lapse eest hoolitsemine on kõige loomulikum asi. Kui sa ka lähed lahku – inimesed ikka lähevad lahku –, siis oma lapse eest sa pead ometigi hoolitsema ja panustama tema kasvatamisse. Kui sa seda ei tee, siis su elu muutub põrguks. Sul on ikkagi palju lihtsam elada oma elu Eesti Vabariigis ja ka väljaspool Eesti Vabariiki, kui sa elatisabi ära maksad. See sõnum peaks perspektiivis ühiskonnale kohale jõudma – inimestele ei tuletata ainult moraali meelde, vaid antakse neile teada, et puhtpraktiliselt nende elu muutub ülikeeruliseks, kui nad elatisabi maksmisest kõrvale hoiavad. Muidugi toob maksumaksjale kasu iga lisaprotsent, mis ületab laekumiste prognoositud protsendi. Aga eesmärk on tagada vähemalt 100 euro suurune elatisabi kõigile ühe vanemaga kasvavatele lastele, sest nemad ei ole ju absoluutselt süüdi selles, kui ema ja isa omavahel hakkama ei saa või kui üks vanem lihtsalt otsustab oma lapse eest mitte hoolt kanda.

16:02 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Olga Ivanova, palun!

16:02 Olga Ivanova

Aitäh, austatud eesistuja! Austatud minister! Teie ettekandes ei kuulnud ma midagi meetmetest, mis muudaks praegust olukorda. Me näeme, et kohtutäiturid ei suuda isade käest kohtuotsuses fikseeritud summat sisse nõuda. Kuidas neil see võimalus nüüd nagu suureneb? Seda esiteks. Teine küsimus on see, mis siis saab, kui see isa, kelle vastu nõue on pööratud, sureb ära. Kas see võlg kustutatakse automaatselt või pärijad peavad selle võla ära maksma?

16:02 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Hea küsija! Tegelikult ei käsitle see eelnõu nõuetega seotud täitemenetlust. Perehüvitiste seadus ei käsitle võlgade sissenõudmist. Sellekohasesse seadusesse tehti muudatused eelmises Riigikogus, justiitsminister Andres Anvelt vedas seda. Eelmine Riigikogu kinnitas selle ja see jõustus 1. märtsil s.a. Seal oli rida muudatusi, alates sellest, et kohtutäituritel tekkis kohustus teatud perioodi jooksul võlglastega ühendust võtta. Enne oli väga tihti nii, et kuna menetlus on keeruline ja summad ei ole alguses väga suured, siis kohtutäituril polnud erilist huvi teemaga tegeleda. Tegelikult on tal kohustus võlglastega ühendust võtta. Teine muudatus puudutab arvete arestimist, nüüd on ka n-ö seotud arvete arestimise võimalus olemas. Võlgnikud on nimelt lasknud oma töötasu mõne sugulase või sõbra arvele kanda. Riigile on nüüd teada ka töötasude laekumised, kuna meil on kohustus inimese töötamine töötamise registris esimesest päevast alates registreerida. Seega neid võimalusi on juurde tulnud, kuni selleni välja, et kohtutäituritel on oluliselt laiemad õigused täitemenetluse käigus isiku vara arestida, eluruumidesse sisse minna jms.

Need meetmed jõustusid alles selle aasta 1. märtsil. Täna ongi liiga vara öelda, millist mõju need elatisabinõuete sissenõudmisele avaldanud on. Aga minu isiklik seisukoht on, et need nõuded on ikka veel liiga leebed. Kui teatud periood mööda läheb, kas aasta või poolteist, siis me näeme, kas menetlusprotseduure karmimaks muutnud seadusmuudatused on andnud piisavat positiivset mõju. Kui ei ole, siis peaksime seaduse uuesti üle vaatama ja nägema ette lisameetmeid, kuidas muuta elatisvõlglaste käest raha kättesaamine lihtsamaks või kuidas motiveerida neid inimesi oma võlgu tasuma. Minu jaoks on näiteks arusaamatu, mispärast riik teeb ka elatisabivõlgnikule pensionisamba teise sambasse sissemakseid. Kui see inimene on riigile võlgu, mispärast ta peaks riigilt teatud hüvitisi saama? Kõiki neid teemasid on meil võimalik veel arutada. See seaduseelnõu aga käsitleb seda, kuidas tagada lapsele, kellel on õigus elatisabi saada, vähemalt 100 eurot elatisabi iga kuu. See on siin kirjas.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Marika Tuus-Laul, palun!

16:03 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Austatud härra minister! Ma küsin veel kord Peeter Ernitsa küsimuse, te võib-olla ei saanud täpselt aru. Meil on tegemist seaduseelnõuga 217, mille pealkiri on "Perehüvitiste seadus". Sellesse seadusesse on kokku toodud õige mitmeid toetusi. Kümne sõnaga on seaduse tekstis kirjas ka seaduse eesmärk: "Käesoleva seaduse eesmärk on toetada lastega peresid ja laste kasvatamist." Ja korraga on siin sees ka matusetoetus. Mismoodi matusetoetus toetab just lastega peresid?

16:03 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Me kõik oleme kellegi lapsed.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jah, ja keegi ei ole igavene. Viktoria Ladõnskaja, palun!

16:03 Viktoria Ladõnskaja

Hea minister! Mis seal salata, kõige keerulisem küsimus selle eelnõu puhul tekib seoses nende lastega, kellel üks vanematest on sõitnud Eestist minema. Kuidas kvalifitseeruvad selle toetuse saamisele need lapsed? Ja kas Eesti riigi käed on piisavalt pikad selleks, et anda abi ka neile, kelle üks vanem on välismaalane?

16:03 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Koos Justiitsministeeriumiga me nuputasime tükk aega, kuidasmoodi seda käsitleda. Me oleme ette näinud regulatsiooni, kuidasmoodi tagada täitemenetlus ka nende isikute suhtes, kes on Eestist lahkunud. Praktika näitab, et väga paljud neist töötavad Soomes. Kui vastavad lepingud on omavahel sõlmitud, siis saab selle täitemenetluse n-ö üle kanda, vajalikud andmed liiguvad riigi täitemenetluse süsteemi ja see raha nõutakse sisse. Selline infovahetus on meil seadusega ette nähtud. Meie eesmärk ongi see, et Eestist lahkumine ei vabasta inimest oma kohustuste täitmisest. Statistika näitab, et Eesti inimesed ei ole enamasti Uus-Meremaal või kuskil mujal kaugel, nad on hoopis 80 kilomeetri kaugusel lahe taga. Infovahetus Soomega, sh ka sotsiaalsüsteemis laiemalt, on meile suur väljakutse. Elatisabiskeemi rakendamise eeldused on siin eelnõus ette nähtud, iseasi on, kuidas see praktikas välja kukub, aga võimalused see eelnõu, kui see seaduseks saab, annab.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Marika Tuus-Laul, palun!

16:03 Marika Tuus-Laul

Aitäh! Kui juba matusetoetusest juttu tuli, siis just eile oli meil komisjonis Eesti Keskerakonna fraktsiooni eelnõu matusetoetuse tõstmise kohta sellisele tasemele, nagu ta meil varem oli. Kõik pered, kellel see kurb sündmus korraldada tuli, said seda toetust. Matusetoetus oli määrusega kehtestatud 1993. aastast. 2000. aastast maksti seda seaduse põhjal, 2009. aastal lõpetati selle maksmine universaalse toetusena ja 2015. aastal hakati seda maksma ainult toimetulekutoetuse saajatele. Meil sureb aastas umbes 15 500 inimest, seda toetust on saanud alla 500 inimese. Matus on väga-väga kallis asi ka keskmist palka saavatele inimestele. Miks siiski ei IRL ega ka Reformierakond ei toeta matusetoetuse suurendamist? Valdavas osas Euroopa riikides on see olemas kõikidele, kes peavad selle sündmuse korraldama.

16:03 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Me toetasime seda, et nendel inimestel, kes peavad oma lähedase matma ja kellel ei ole majanduslikult võimalik seda teha, on õigus taotleda matusetoetust. Lausalist matusetoetust tõepoolest ei ole taastatud. Ma arvan, et meie ülesanne on koostöös omavalitsustega maksta seda raha just nimelt nendele, kes seda abi vajavad.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valeri Korb, palun!

16:03 Valeri Korb

Lugupeetud härra minister! Ma ütleksin nii, et eelnõul on tõesti oma pluss olemas: pered saavad toetust. Ma ei hakka teiste küsimusi kordama, vaid tulen seaduse jõustumise juurde, mis on ette nähtud 2017. aasta 1. jaanuaril. Ma vaatasin neid paragrahve, mille jõustumise me lükkame edasi. Mõned paragrahvid rakendatakse ellu kahe aasta pärast. Ma vaatasin need üle, need ju ei nõua väga palju raha. Millega see edasilükkamine seotud on?

16:03 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Osa jõustumiskuupäevi on seotud infotehnoloogiliste lahenduste valmimisega. Teine osa on seotud riigieelarve plaanidega. Kui me vaatame lapsetoetuste tõusu järgmiste aastate jooksul, siis esimese ja teise lapse toetuse tõstmine on ette nähtud järjest kolmel aastal, vahepeal rakendub lasterikka pere toetus. Sellest ka need eri sätete erinevad jõustumisajad siin eelnõus.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnepulti sotsiaalkomisjoni liikme Helmen Küti!

16:03 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Minister andis täna siin põhjaliku ülevaate eelnõust, mina üritan anda teile ülevaate sellest, kuidas sotsiaalkomisjon perehüvitiste seaduse eelnõu 217 esimeseks lugemiseks ette valmistas. Kõigepealt, 18. aprillil toimus sotsiaalkomisjoni istung, kuhu olid kutsutud sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna, Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna nõunik Joanna Karu, sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Katre Pall ning ministeeriumi õigusnõunikud Kersti Berendsen-Koržets ja Jaanus Põldmaa. Kohal oli ka asekanstler Rait Kuuse.

Täpselt sama põhjalikult nagu minister täna siin tutvustas, tutvustas ta seaduseelnõu ka meil komisjonis. Küsimusi esitati sellel koosolekul vähem. Komisjoni liikmed palusid täpsustada, kas lisaks elatisabile, millele minister kõige rohkem aega pühendas – tegu on ju perehüvitiste uuele tasemele viimisega laste parema toimetuleku huvides –, on veel midagi, mida perehüvitiste seadusega tahetakse muuta. Vastuses selgitati, et tegemist on kodifitseerimisega. Täpsustuseks ja stenogrammi huvides ütlen, et kodifitseerimist alustati Sotsiaalministeeriumis juba 2010. aastal. Selle eelnõu puhul on vanemahüvitise seadus ja elatisabi seadus pandud ühte seadusesse kokku. Muidugi on uuendatud ka terminoloogiat ja täpsemalt reguleeritud inimeste kohustused, kohalike omavalitsuste kohustused ja haldusorganite tegevus. Ühe muudatusena on sisse viidud lapsevanemate teavitamine nende õigustest.

Küsiti elatisabi saamise tingimuste kohta. Vastuses selgitati, et eelkõige tuleb alatatada kohtumenetlus lapse ülalpidamiseks kohustatud isiku vastu. Komisjon tundis huvi, kui kaugel ollakse infotehnoloogilise süsteemiga SKAIS2, mis peaks rakenduma 1. jaanuaril 2017. Minister selgitas, et valmisolek on olemas, rakendamise korral kõik toimib kenasti. Ka lisas ta, et kohtutäiturite koval on arendamisel uus e-Täituri süsteem.

Sellel esimesel komisjoni istungil võeti vastu ka menetluslikud otsused ja loen need kohe ette, sest ma tutvustan ka komisjoni kahe järgmise istungi protokollid. Menetluslikud otsused olid järgmised: võtta seaduseelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 4. maiks (konsensuselga), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (samuti konsensuselga), teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtjaks 18. mai kell 17.15 (konsensuselga) ning määrata ettekandjaks komisjoni liige Helmen Kütt. Teie ees ma täna seda ettekannet ka teen.

Järgmine sotsiaalkomisjoni istung, kus me seda eelnõu arutasime, oli teisipäeval, 19. aprillil. Tõsi, päevakorrast selle seaduseelnõu nimetust ei leia, aga sotsiaalkomisjoni liikmed soovisid saada ülevaadet infosüsteemide valmisolekust ja SKAIS2 puutub väga palju ka sellesse seaduseelnõusse. 19. aprilli koosolekule olid kutsutud Sotsiaalministeeriumi e-teenuste arengu ja innovatsiooni asekanstler Ain Aaviksoo, Sotsiaalministeeriumi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia osakonna juhataja ja Eesti E-tervise Sihtasutuse juhatuse liige Margus Auväärt, Sotsiaalkindlustusameti ekspertiisi ja sotsiaaltoetuste juht Merlin Murumets, Sotsiaalkindlustusameti sotsiaalteenuste üksuse teenuste juht Liis Sild, Eesti Töötukassa juhatuse esimees Meelis Paavel ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Katre Pall. Komisjoni liikmetele anti SKAIS2-st ja selle rakendamisest väga põhjalik ülevaade. Komisjon tundis huvi ajagraafiku vastu ja esitas selle kohta küsimusi. Asekanstler vastas, et ühegi sõlmitud lepingu täitmisel ei ole graafikuid rikutud, kui hilinetud ongi, siis ainult päev või paar. Projekt on oma rahastamisallika tõttu komplektne ning kogu eelarve on üle 7 miljoni euro, millest 4 miljonit on riigieelarve raha ja ülejäänud kaetakse struktuurifondide vahenditest. Selle nõupidamise ajal saime kindluse, et perehüvitiste osa rakendus SKAIS2-s peaks valmima juba 3. oktoobril ja me saame õigusselguse jaanipäevaks.

Komisjonis sooviti veel teada saada, kuidas on lood e-Täituri süsteemiga. Vastus oli, et e-Täituri kohta praegu rohkem informatsiooni ei ole kui diskussioonide käigus saadud lubadus, et Justiitsministeerium ja tema IT-arendusasutus, Registrite ja Infosüsteemide Keskus võtab seda tõsiselt ja õigeaks ajaks tehakse töö ära.

Nüüd, nagu te ise ka näete, seaduseelnõu on 93 leheküljel, lisaks veel 14 lehekülge rakendusakte. Eelnõu eesmärk on muuta 19 eriseadust. Eile, 3. mail toimus meil sotsiaalkomisjoni istung, kuhu olid kutsutud Sotsiaalministeeriumi laste ja perede osakonna juhataja Hanna Vseiova, sama osakonna nõunik Joanna Karu, sotsiaalkindlustuse osakonna juhataja Katre Pall ning õigusnõunikud Kersti Berendsen-Koržets ja Jaanus Põldmaa, Registrite ja Infosüsteemide Keskuse täitemenetluse teenuste talituse juht Piret Saartee, Justiitsministeeriumi eraõiguse talituse nõunik Jekaterina Agu, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ametikogu juhatuse liige Arvi Pink, vanemjurist Angelina Mihhaljova ja koja nõunik Jaan Lõõnik. Komisjon pidas väga vajalikuks saada täielik ülevaade ja kuulda ka seda, kuidas eri osapooled, kes kõik on sellesama perehüvitiste seadusega seotud, olgu siis tegu elatisabi või muuga, on

valmis neid ülesandeid täitma. Väga kurb oli see, et eile ei tulnud kohale kedagi üksikvanemate organisatsioonist, kuigi nad olid kutsutud.

Mis toimus komisjonis? Komisjonis anti tehtust põhjalik ülevaade ja ma tahan siin tegijaid väga tunnustada ja öelda, et see töö, mida on Sotsiaalministeeriumi õigusnõunikud ja muud töötajad teinud, on suurepärane. Komisjonis lahati eelnõu paragrahvide kaupa. Usun, et igaüks, kes loeb eelnõu ja selle seletuskirja läbi, saab kõikidele küsimustele vastused. Ma keskenduksin nendele küsimustele, mida komisjoni liikmed tõstatasid. Mure, millele juhtis tähelepanu Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, oli see, et riik peab siin endale võtma selged rahalised kohustused – midagi ei saa teha kohtutäiturite raha arvel. 35 000 eurot ongi mõeldud kohtutäituritele selle skeemi rakenduse alguseks, nii et neile täiendavaid kulutusi ei lisandu. Meil on 48 täiturit ja iga täitur saab kuus 60 eurot lisaraha.

Komisjoni liikmed tundsid ka huvi selle vastu, kuidas loodetakse raha tagasi saada – kuidas tagatakse, et võlgnik ikkagi ei jää ka riigile võlgu. Eriti olid komisjoni liikmed rahul sellega, et lapse huvid on esikohal, et isegi riigist on laps eespool. Tunti huvi ka selle vastu, mis siis saab, kui SKAIS2 ja e-Täituri süsteem ikkagi ei toimi. Anti kindel vastus, et praegu on analüüsifaas ja üleminek saab olema kaheosaline, selle aasta lõpuks saame ka liidese. Veel küsiti, kuidas kontrollitakse rahvastikuregistri andmete muutmist. Need olid teemad, mida väga tõsiselt sotsiaalkomisjonis arutati, analüüsides seda seaduseelnõu. Muudatusettepanekute tähtaja ma alguses juba ütlesin. Kohtutäituritel mõned mured siiski veel üles jäid, näiteks seoses sellega, et muud nõuded on kuupõhised, kõnealused nõuded aga esitatakse poolest kuust ja neid arvestatakse 15. kuni 14. kuupäevani, mitte täis kuu kaupa. Nii et tõenäoliselt mõned muudatusettepanekud esitatakse. Kindlasti tuleb ettepanekuid ka sotsiaalkomisjonilt, aga üldkokkuvõttes avaldati arvamust, et see seadus on väga vajalik. Selle mõjul väheneb laste vaesus ja paraneb perede toimetulek. Tegelikult on astutud üks suur samm selleski suunas, et ka perevägivalda kannatavad naised julgeksid enda kaitseks midagi ette võtta, sest nad teavad, et kui abikaasa ei maksa lastele elatist, siis on võimalik, et riik toetab neid ja nad saavad meheta hakkama. Aitäh!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole.

16:03 Helmen Kütt

Kurb, väga kurb.

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Avan läbirääkimised. Aivar Kokk Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

16:03 Aivar Kokk

Hea juhataja! Head kolleegid! Täna oleme arutanud pikalt perehüvitiste seaduse eelnõu. Mulle tundub, et sellele eelnõule võiks hoopis panna pealkirjaks "Riik tuleb üksikvanematele appi". Lapsi, kes elavad ainult ühe vanemaga, on Eestis 56 000. Neist igas neljas perekond on selline, kus üks vanematest ei maksa lapsele elatisraha. 2015. aasta lõpu seisuga käis täitemenetlus enam kui 8000 elatisvõlgniku suhtes. Seda on sama palju kui Põltsamaa linnas ja vallas elanikke kokku. Raha oldi sealjuures lastele võlgu kokku enam kui 14,5 miljonit eurot. Perekonnad, kus üks vanem laste eest ei hoolitse, võivad jääda vaesusriski ja riik peab siin appi tulema, sest iga laps on tähtis. Eesti jaoks on oluline, et noortel oleks suurem kindlustunne peresid luua ja lapsi kasvatada. Üks samm selles suunas on elatisabiskeem, mis annab üksikvanematele täiendava kindluse. Fondi loomisega tagatakse, et võlglaste lapsed saavad iga kuu vähemalt 100 eurot kätte. Elatisabi makstakse õppimise korral lapse 21-aastaseks saamiseni või kuni kohtuotsuses märgitud vanuseni.

Kuidas uus elatisabiskeem töötab? Kui elatisraha on maksmata, tuleb pöörduda kohtuotsusega kohtutäituri poole ja esitada avaldus täitemenetluse algatamiseks ning elatisabi saamiseks. Pärast avalduse esitamist algatab kohtutäitur menetluse ja sunnimeetmed. Kui nelja kuu möödudes ikka võlg püsib, siis edastab täitur info maksmisele kuuluva elatisabi suuruse kohta Sotsiaalkaitseametile. Hiljemalt järgmise kuu viiendal kuupäeval makstakse elatisraha välja.

Kehvemas seisus on praegu lapsed, kes kasvavad suurema vaesusriskiga peredes, sh ühe vanemaga peredes. Riigi kohus on vaesuse käes kannatavaid lapsi aidata, ent see ei tähenda, et elatisvõlgnik ei peakski oma kohustusi täitma. Peab! Uus elatisabiskeem ei ole uus toetusvorm, see raha nõutakse

võlglastelt välja. Lihtsalt lapsed ei pea kannatama. Riigil on raha kättesaamiseks rohkem hoobasid kui eraisikul. Kui võlg on maksmata, ei saa võlglane vormistada näiteks uut dokumenti või kasutada mõnda muud riiklikku teenust.

Elatisabi maksmise eesmärk on võidelda laste vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, edendades sealjuures laste heaolu. Elatisabiskeem on ainult üks võimalus üksikvanemaid aidata, suurem roll on ka tulevikus peretoetustel ja vanemahüvitisel. Statistikaameti avaldatud andmetest selgub, et tänu sotsiaaltoetustele vähenes 2014. aastal suhtelises vaesuses elavate laste arv ligi 36%. See ei tähenda, et olukorraga saab rahul olla, aga asjad liiguvad paremuse poole. Vaesusega võitlemiseks suurendatakse toetusi paari aasta jooksul veelgi. Vabariigi Valitsuse tegevuskava kuni 2019. aastani näeb peretoetuste osas ette, et esimese ja teise lapse toetus tõuseb tuleval aastal 55 euroni ja 2019. aastal 60 euroni, mida on võrreldes 2014. aastaga ligi kolm korda rohkem. Alates kolmandast lapsest on lapsetoetus juba 100 eurot kuus. See on selge sõnum lapsevanematele, et perekond ja lapsed on riigile oluline väärtus ning sellesse valdkonda panustatakse järjest enam raha. Tuleval aastal tekib juurde ka üks täiesti uus peretoetus, mis on mõeldud lasterikastele peredele: kolme kuni kuut last kasvatavale perele makstakse toetust 200 eurot ning seitsme ja enama lapsega perele 300 eurot kuus.

Lisaks peretoetustele aitab vaesemate perede olukorda parandada palgakasv, mida on prognoositud 5% ringis, ning juba vastu võetud madalapalgalistele inimestele tulumaksu tagastamise seadus. Tagasimakseid saab ligikaudu 80 000 inimest, kes teevad iga päev hommikust õhtuni rasket tööd, aga saavad nii väikest palka, et sellega on raske toime tulla. Sellest aastast käivitus perede toimetuleku parandamiseks mõeldud tagasimaksete süsteem.

Palun kaks minutit juurde!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaega.

17:04 Aivar Kokk

Tegemist on olulise meetmega, mis aitab vähendada palgavaesust ja sellest tingitud väljarännet. Esimesed väljamaksed uue süsteemi järgi tehakse 2017. aasta alguses, võttes aluseks 2016. aastal laekunud tulumaksu näitajad. Tagasimakse suurus hakkab sõltuma teenitud sissetulekust, töötatud kuude arvust ning sissetuleku struktuurist. Seetõttu võib iga inimese tagasimakse olla erinev. Tagasimakse summa suureneb sissetuleku kasvades ning on kõige suurem 480 euro suuruse brutokuupalga juures. See teeb 708 eurot aastas. Sellest suurema sissetuleku puhul hakkab tagasimakse summa vähenema ning jõuab nullini 649 euro suuruse brutokuupalga juures. Tagasimaksesüsteem suurendab perede sissetulekut ning teisalt võimaldab parandada olukorda tööturul ja ergutada suureneva tarbimise kaudu majanduskasvu, mis on aluseks meie heaolu kasvule. Mõistagi ei saa toetustega kõike parandada. Valitsus soovib kaasa aidata tootlikkuse tõusule ja tööjõu kvalifikatsiooni parandamisele, et ettevõtted suudaksid teha järjest kallimat tööd ning seega maksta kõrgemat palka. Ühtlasi panustatakse eksportivatesse ettevõtetesse, kes toovad riiki jõukust juurde. Kõigi nende sammude koosmõjul väheneb oluliselt absoluutses vaesuses elavate inimeste hulk. Kui veel 2013. aastal elas lastest absoluutses vaesuses 10,1%, siis nende sammude koosmõjul võiks see näitaja väheneda 7%-ni. See aga ei tähenda, et töö selles valdkonnas lõpeb. Eesmärk on selge: et ükski Eesti laps ei elaks vaesuses. Aitäh!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Heljo Pikhof Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonist, palun!

17:04 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Usun, et paljud meist mäletavad ööistungeid 2013. aasta detsembris, mil toonane koalitsioon leidis, et sotsid pelgalt tembutavad, kui korraldavad lapsetoetuste tõstmiseks ööistungeid. Olles nüüd järjest teist korda valitsuskoalitsioonis, oleme saanud tegelikult laste heaks mõndagi käegakatsutavat ära teha. Suure visadusega on sotsiaaldemokraadid nii opositsioonis kui koalitsioonis seisnud sotsiaaldemokraatlike väärtuste eest. Ega muidu poleks koalitsioonileppesse esimese asjana kirja saanud lastega perede toimetuleku parandamine. Selline prioriteediasetus on sotsiaaldemokraatidele rohkem kui rõõmustav. On ju lapsed, lastega pered ja lastega perede vaesus olnud meile üks suurimaid mure- ja tööteemasid.

Lapsetoetuste tõus jätkub. Möödunud aasta alguses 19 eurolt 45 euroni tõusnud esimese ja teise lapse toetus kasvab nelja aasta jooksul 60 euroni kuus. Lasterikka pere toetust 200 eurot kuus hakatakse maksma kolme ja enama lapsega perele. Siiani on lasterikkaks perekaks loetud peret, kus kasvab seitse last. Ka meie nn nutika lapse toetuse mõte saab teoks. Kultuuriministeeriumis on välja töötatud süsteem laste huvitegevuse ja sportimise toetamiseks. Ka vaesuse vähendamist toetava toimetulekupiiri ja tulumaksuvaba miinimumi tõstmine aitavad ennekõike lapsi – on ju lastega pered teistest suuremas vaesusriskis. Lisaks huvihariduse toetamisele on kavas muuta mitmeid teisi pereteenuseid kättesaadavamaks. See on hea, sest muu maailma kogemus näitab, et lastega peredele suunatud teenused on tulusad ja tulemuslikud.

Mis aga elatisraha tagamise fondi puutub, siis selle pärast olen põdenud ja võidelnud otsekui omaenese lapse eest. Tunamullu jaanuaris andsin sotsiaaldemokraatide nimel elatisabifondi loomise eelnõu Riigikogu menetlusse. Möödunud aasta algul korraldasin sotsiaalkomisjoni juhtides komisjoni avaliku istungi, kus arutasime hulgakesi otse karjuvat vajadust süsteemi järele, mis tagaks lapsele avansina korrapärase leivaraha, kui üks vanematest ei täida ülalpidamiskohustust. Seejärel toetas fondi loomise ettepanekut ka Riigikogu. Aasta hiljem läks meie eesmärk kirja koalitsioonileppesse. Rohkem kui kümnendi mitme erakonna poliitikuid vaevanud mõte sai viimaks ometi kännu tagant lahti ja täna on perehüvitiste seaduse eelnõu, mis sisaldab ka elatisabi regulatsiooni, meie ees.

Tuletan meelde, et elatisnõue ei ole vanemate omavaheline asi. Seda ütlevad rahvusvahelised konventsioonid, elatisnõue on absoluutne. Siin peab ka riik öla alla panema. Tulevast aastast hakkabki riik maksma ühe vanemaga kasvavale lapsele avanssi 100 eurot kuus, kui teine vanem hoidub oma kohustustest kõrvale. Võin öelda, et me oleme alustanud õigest otsast, sest mitmed elatisvõlgnikke survestavad abinõud hakkasid kehtima juba varem. Võlgnik ei saa lõpmatuseni võlglasteks jääda ja lapsele makstud elatisabi nõuab võlgnikult sisse riik. Maailmapraktika näitabki, et riik on parem võlgade sissenõudja kui oravana rattas keerlev üksikvanem.

Nüüd veel mõnedest arvudest. Pooltel lahus elavatel vanematel on lapse ees elatisraha võlgnevus ja üle 40% võlgnikest arvab põhimõtteliselt heaks oma lapsele elatist mitte maksta.

Kolm minutit juurde, palun!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaagea.

17:04 Heljo Pikhof

Mida ma tahan lõpetuseks öelda? Lõpp hea, kõik hea. Elatisabifondi loomine on ilus näide selle kohta, et küsimata ilmavaatest suudavad erakonnad õige asja nimel kokku leppida, ning samas ka hoiatav näide selle kohta, et meie tillukeses ühiskonnas kulub õige asja teoks tegemiseks üle kümne aasta aega. Aitäh!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Palun, Dmitri Dmitrijev Keskerakonna fraktsiooni nimel!

17:04 Dmitri Dmitrijev

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Algatuseks tahan öelda, et perehüvitiste seadus on oma ülesehituselt väga terviklik. Seda tänu sellele, et see koondab endasse kõik lapse sünni ja kasvatamisega seotud toetused, sh elatisabi. Vaatamata sellele, et me liigume tasapisi õigusloome parandamise teel edasi, on meil selle seaduseelnõu sisu kohta märkusi. Elatisabifondi loomisest on räägitud juba üle kümne aasta. Nüüd on kauaoodatud elatisabi käsitlev eelnõu meil arutlusel. Reaalsuseks saades ei pruugi see aga paraku enam nii oodatuks osutuda. Nimelt kiitis Riigikogu 2015. aasta alguses heaks otsuse eelnõu, mille kohaselt valitsus pidi looma elatisabifondi ja rakendama selle alates 2016. aasta 1. jaanuarist. Seda pole suudetud. Lisaks on selle teema juures veel üks kurvastav asjaolu. Riigikogus vastu võetud otsus nägi nimelt ette maksta elatisabi elatusmiinimumi alusel ehk siis 2016. aastal 215 euro ulatuses, praegu menetluses olevas eelnõus on 215 eurost saanud 100 eurot.

Eestis on tõesti üle 10 000 lapse, kes ei saa oma ühelt lahus elavalt vanemalt igakuist toetust. Nende laste jaoks on riigi abikäsi hädavajalik. Kui eelmine otsuse eelnõu Riigikogus heaks kiideti, anti neile lastele ja nende vanematele, kes on aastaid pidanud oma last üksi kasvatama, lootus sellele, et nende majanduslik olukord paraneb ja nad saavad lisaks arvestada vähemalt igakuise elatusmiinimumi summaga ehk 215 euroga. Praegune summa 100 eurot on küll parem kui mitte midagi, aga kindlasti ei

ole see see, mida üksikvanemad aastaid oodanud on.

Tuletan siinkohal meelde, et üksikvanemaga perekonnad on meie ühiskonna ühed kõige suuremas vaesusriskis elavad liikmed. 40% nendest elab suhtelises vaesuses ja peaaegu 16% absoluutses vaesuses. Seega on nad kindlasti ühiskonnagrupp, keda riigil tuleb toetada suuremal määral. Eelnõu selge probleemikoht on ka peretoetuste suuruse arvutamine. Kui kehtiva seaduse alusel arvutatakse toetust lapsetoetuse määra alusel, siis kõnealusel eelnõus ei ole toetuse suurused seotud enam ühegi määraga. Kehtestatakse kindlad toetussummad. Lisaks elatisabi summale on seaduses kirjas ka lapsehooldustasu, üksikvanema lapse toetus, seitsme- ja enamalapselise pere vanema toetus ja elluastumistoetus. Selline käik, nagu elu on näidanud, võib valada toetussummad mitmeks aastaks betooni ja nende tõus sõltub edaspidi pigem valitsuskoalitsiooni poliitilistest otsustest. See ei pruugi inimestele kaugemas perspektiivis kindlustunnet tagada.

Kokku võttes tahan rõhutada, et kindlasti pole me selle eelnõu vastu, kuid leiame, et tuleb teha mõned muudatused. Seega, Keskerakonna fraktsioon esitab eelnõu kohta muudatusettepanekud, millega püüame parandada nii elatisabi kui ka peretoetusi puudutavaid punkte. Aitäh!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Monika Haukanõmm, Eesti Vabaerakonna fraktsioon, palun!

17:04 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Alustan ka mina sõnadega, et uut perehüvitiste seadust on kindlasti kaua oodatud. Oleme selle eelnõu poolt, kuid leiame samuti, et on vaja teha täiendavaid muudatusi.

Oliver Wendell Holmes on rohkem kui sada aastat tagasi öelnud, et siin maailmas pole oluline mitte see, kus me oleme, vaid see, millises suunas me liigume. Täna on meie ees olevat perehüvitiste seaduse eelnõu pikalt tutvustatud ja nii ei hakka ma välja tooma eelnõu tugevusi ja nõrkusi, seda on juba tehtud mitmekülgset. Kuid oluline on mõista, et see pole lihtsalt üks sadadest eelnõudest, mis meie töölaudadelt läbi käib ja seaduseks vormub. See eelnõu on palju enam. See on tükike suurest ja tähtsast eesmärgist, mida ma nimetaksin Eestimaa ja eestlaste püsijäämiseks. Me peame oma rahvastikupoliitikat väga vastutustundlikult kokku panema ja seda tehes vastama küsimusele, millises suunas me tahame liikuda, millist Eestit me tahame parandada oma lastele ja lastelastele ning miks mitte lastelastele. Kas me soovime, et ka saja aasta pärast on meil olemas oma rahvusriik, kus räägitakse eesti keelt ja ainult eesti keelt, kus meie rahvastik on jätkusuutlik ja kestlik?

Kui me oleme jõudnud ühiskondlikult laiapõhjalisele kokkuleppele, et meie poliitika ei ole hedonistlik ega individualistlik, mis lähtub põhimõttest, et peale meid tulgu või veeuputus, vaid kaugemale vaadates rahvusriigi ja rahvuse püsimist toetav, siis me oleme astunud edasi suure sammu. Kõik meie poliitikad peavad lähtuma kokkulepitust, et me ei võta vastu mitte ühtegi seadust, millel on rahvastikupoliitikale vastupidine mõju. Me peame vältima lühiajalise kasu tagaajamist ja populismi ning tõstma perepoliitika ja rahvastikupoliitika meetmed erakondade ja toetusreitingute huvidest kõrgemale. See tähendab, et peame meie kaugemat eesmärki silmas pidavad eesmärgid valimistsüklist välja tooma. See tähendab, et toetuste tõstmine ei toimuks enne valimisi, vaid pikaajaliselt kokkulepitud graafiku alusel.

Ma usun tõesti kogu südamest, et Eesti suurim ja ainus väärtus on meie inimesed. Olen seda korduvalt varem ka siin puldis öelnud, et me pole nii rikkad, et unustada või kõrvale heita ühtegi inimest. Me ei tohi loobuda ühestki lapsest. Me vajame sellist ühiskonda, mis on avatud, mitmekesine ning tasakaalukas, kus me väärtustame kõiki inimesi, kus on turvaline lapsi saada ja kasvatada ning kus on tagatud laste kasvatamise seisukohalt pikaajaline turvatunne.

On väga oluline, et Eestis sünniks tulevikus rohkem lapsi, et me jõuaksime praeguse sündimuskordaja juurest, mis on alla 1,6, tulevikus näiteks 2,08 lapseni naise kohta. Aga seda ei saa teha käsu korras, öeldes, et saagu meid palju. Pere ja majanduslikku toimetulekut mõjutavaid meetmeid on loomulikult palju ja täna meie ees oleval eelnõul on kirjas ainult osa neist. Kõik need meetmed varieeruvad maksusoodustustest mitmesuguste toetusteni, sh rahaliste otsetoetusteni, et katta lastega kaasnevaid kulusid.

Palun kolm minutit juurde!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaajaga.

17:04 Monika Haukanõmm

Toon välja mõned mõtted, mida oleks vaja kindlasti siin Riigikogus kogu meie poliitikat kujundades silmas pidada. Esiteks tuleks tagada kõigile lastele kättesaadav ja taskukohane alusharidus, millest täna on ka siin põgusalt räägitud. Praegu on lasteaiakoht paljudele lasteaiamaksu tõttu kättesaamatu. Edasi: kvaliteetne ja võrdselt kõrgel tasemel haridus ja huviharidus igal pool Eestis, võimekatele noortele kõrgharidus, mis ei pea olema alati tasuta, samuti laste ja perede toimetuleku toetamine ehk laste kasvatamisega seotud kulude osaline hüvitamine ehk siis selle tänase eelnõu eesmärk. Toetan lähenemist, et kõik lapsed on peretoetuste mõttes võrdsed ja toetust makstakse kõigi laste eest, sest iga laps on meil kulla hinnaga. Alates kolmandast lapsest tõusevad meil tuleval aastal toetused hüppeliselt, et ikka sünniks neid kolmandaid, neljandaid ja seitsmendaid lapsi. Samas tahan juhtida tähelepanu sellele, et oluline on ka toetada seda, et meil sünniks neid esimesi ja teisi lapsi, muidu me kolmandateni ju ei jõua. Seega tuleb enam väärtustada ka esimese ja teise lapse sündi ja kasvamist pikema perioodi vältel.

Jah, praegu makstakse lapse sünni järel vanemahüvitist kuni lapse poolteiseaastaseks saamiseni. See on kindlasti tänuväärne meede, et pered ei pea muretsema sel perioodil oma toimetuleku pärast. Kuid peale selle perioodi lõppemist raskeneb perede majanduslik toimetulek oluliselt. Toetus on vaid 50 eurot, kuid lisanduvad märkimisväärsed väljaminekud näiteks lastehoiule. Te teate, et lasteaiakoha maks on seotud alampalgaga. Näiteks Tartu linnas tõuseb see sel aastal 64 euron, järgmisel aastal 70 euron. See tähendab seda, et me peaksime olema valmis alustama arutelu ka selle üle, millist vanemahüvitist me vajame, sest vanemahüvitis on väga kallis perepoliitiline meede, ja meil oleks vaja arutada, kuidas seda sisult paremaks ja õiglasemaks muuta.

ÜRO mõõdab iga teatud perioodi järel inimeste õnnelikkust. Oleme teada saanud, et Eesti inimesed on nn Harju keskmisel tasandil, umbes 72. kohal. Kõige õnnelikumad inimesed elavad Taanis, Norras, Šveitsis ja Hollandis. Tahame meigi selle poole pürgida. Me tahame, et ka meie riigis elaksid õnnelikud inimesed, sest õnnelikes peredes sünnibki rohkem lapsi. Meie inimarengu aruannet koostades küsiti inimestelt, mis teeb neid õnnelikuks ja millise unistuse täitumist nad sooviksid. 68% vastas, et nad tahavad seda, et neil ei oleks hirmu tuleviku ees. Meie ülesanne ongi vaadata kaugemale ja hinnata nn helikopteri kõrguselt seda, mis muudab meie inimesi õnnelikumaks, mis tagab meie peredele turvatunde, et meil Eestis sünniks rohkem lapsi. Soovin kõigile tarkust ja riigimehelikkust! Aitäh!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove fraktsioonidel ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 217 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati eelnõu 217 muudatusettepanekute tähtajaks s.a 18. mai kell 17.15.

6. 16:24 Loomakaitseseaduse, loomatauditõrje seaduse ning loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduse muutmise seaduse eelnõu (222 SE) esimene lugemine

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid! Läheme tänase päevakorra viimase punkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud loomakaitseseaduse, loomatauditõrje seaduse ning loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduse muutmise seaduse eelnõu 222 esimene lugemine. Palun ettekandeks kõnepulti maaeluminister Urmas Kruuse!

17:04 Maaeluminister Urmas Kruuse

Austatud istungi juhataja! Auväärsed Riigikogu liikmed! Eelnõuga muudetakse loomakaitseseadust, loomatauditõrje seadust ning loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seadust. Nende seaduste eraldi ettevalmistatud ja ministeeriumidega kooskõlastatud eelnõud liideti menetluse käigus.

Loomakaitseseaduse muutmise peamine eesmärk on viia see kooskõlla majandustegevuse seadustiku üldosa seadusega. Nõukogu määruse nr 1/2005 järgi, mis käsitleb loomade kaitset vedamise ajal, on

loomade vedajatele väljastatud tegevuslubasid juba aastast 2007. Samuti on nimetatud määruse alusel 2007. aastast väljastatud pädevustunnistusi loomi vedavate veovahendite juhtidele ja saatjatele. Eelnõuga reguleeritakse loomade veo ja pikaajalise veo tegevuslubade andmist ning nende kandmist põllumajandusloomade registrisse, täpsustatakse loomade veoks kasutatavate veovahendite juhilt ja saajalt nõutava pädevustunnistuse väljastamise korda.

Loomatauditõrje seaduse muutmise peamine eesmärk on tõsta riigi valmisolekut taudi tõrjeks, andes täiendavad töövahendid nii järelevalveasutusele kui ka loomapidajatele. Loomatauditõrje seaduse muutmise vajadus on tekkinud Aafrika seakatku tõrje praktilisel korraldamisel üles kerkinud küsitavuste ja probleemide põhjal. Aafrika seakatku viiruse levik metssigade populatsioonis pole lõppenud, seepärast tuleb ka tänavu olla valmis uuteks taudijuhtumiteks farmis peetavate sigade seas. Endiselt diagnoositakse katku igal nädalal kümnetel kütitud ja surnult leitud metssigadel. Aafrika seakatku farmidesse jõudmise risk on eriti suur suvel ja sügisel, mil algab suurem metssigade liikumine metsas. Ka inimesed liiguvad sel perioodil rohkem metsas. Eelnõu on seetõttu kiireloomuline – muudatused peaksid jõustuma enne tänavusuvist seakatku levimise ohu kõrgega.

Muudatusega täpsustatakse VTA pädevust loomataudi kahtluse ja puhkemise korral. Riikliku loomatauditõrje komisjoni töösse kaasatakse Keskkonnaamet, täiendatakse veohutusnõuete kehtestamise aluseid ning lisatakse mõned taudikahjutoetuse andmisest keeldumise alused. Ette nähakse ka võimalused sätestada tauditõrje eeskirjas täiendavad bioohutusnõuded nii loomakasvatuseettevõtetes – näiteks võib tuua bioohutuskava koostamise kohustuse – kui ka taudi tõrjumisel metsloomade populatsioonis, samuti antakse alused mootorsõidukite pesu ja vajaduse korral desinfitseerimise nõuete kehtestamiseks. Nende meetmete rakendamiseks vajalikud nõuded kehtestatakse vastavuses loomatauditõrje eeskirjaga.

Nagu ma juba märkisin, ennetuse eesmärgil on seadusesse lisatud ka taudikahjutoetuse andmisest keeldumise alused. Loomapidajale ei hüvitata kahju, kui talle on juba makstud tauditõrjetoetust seoses sama loomataudi puhkemisega samas farmis ja farm asub piirkonnas, kus taudioht on endiselt olemas. Loomatauditõrje seadusesse lisatakse lemmikloomade mittekaubanduslikku liikumist käsitlev regulatsioon, mis seni oli kirjas loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduses. Muudatuse eesmärk on kõigi loomade liikumist reguleerivad sätted koondada. Selle muudatusega uusi nõudeid ei kehtestata, kuid täpsustatakse lemmiklooma passi väljastamisega seotud tehnilisi tingimusi. Ühtlasi tunnistatakse loomade ja loomsete saadustega kauplemise ning nende impordi ja ekspordi seaduses kehtetuks lemmikloomade liikumist reguleerivad sätted, mis edaspidi sisalduvad loomatauditõrje seaduses. Seadus ja selle alusel kehtestatud määrus jõustuvad eelnõu kohaselt 2016. aasta 1. juulil. Austatud Riigikogu, palun eelnõu esimene lugemine lõpetada ja peagi see ka seadusena vastu võtta! Aitäh teile!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile on küsimusi. Peeter Ernits, palun!

17:04 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Viimasel ajal räägitakse Türgist rohkem selles kontekstis, kuidas sealt illegaalselt inimesed Euroopa Liitu tungivad. See seadus aga puudutab ka loomi, kes Euroopa Liidust Türki suunduvad, seejuures kaks kolmandikku uuringute järgi illegaalselt. Eesti pudulojuste teekond Türki on üks pikimaid Euroopas – 4200 kilomeetrit. Kuidas see eelnõu vähendab Türki suunduvate Eesti pudulojuste kannatusi väga pikal teekonnal?

17:04 Maaeluminister Urmas Kruuse

Auväärt küsija! Pika teekonna korral on loomade veoks kehtestatud täiendavad tingimused. Näiteks iga kaheksa tunni tagant tuleb loomi sööta, joota ja võimaldada neil puhata. Konkreetselt see eelnõu ei paku täiendavaid tingimusi loomade heaolu parandamiseks pika teekonna ajal. Oluline on see, et kehtestatud nõudeid järgitakse. Kui kuskilt tuleb signaal, et neid rikutakse, siis seda kindlasti ka kontrollitakse.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Urve Tiidus, palun!

17:04 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Kuna te ütlesite, et hooajati katkuoht jällegi kasvab, siis küsin lihtsalt suurest uudishimust, kui palju metssigade populatsioon tegelikult viimasel ajal vähenenud on.

17:04 Maaeluminister Urmas Kruuse

Kui auväärt küsija pidas silmas jahimeestega kokkulepitud populatsiooni vähendamist, siis eelmiste aastate nominaalne küttimine oli umbes 25 000 metssiga, viimane näitaja oli üle 29 000 looma. Lõppeesmärk jahihooajaks 2017–2018 on jõuda asustustiheduseni umbes 1,5 isendit 1000 hektari jahimaa kohta. Me loodame, et küttimine jätkub ka järgmistel jahihooaegadel nii, et saavutatakse hektari kohta just selline isendite arv. Näiteks Soomes on metssigade üldarv alla 2000, meie aga kütime neid 29 000. Nii et asjade seis on väga erinev.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:04 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Te tulete eelnõus välja ka sellega, et lemmikloomadele hakatakse ID-kaarte andma. Mis selle kaardi peale kirja pannakse? Kui ma oma papagoi, kassi või meriseaga tahan kusagile rännata, missuguse kaardi ma siis pean ette näitama?

17:04 Maaeluminister Urmas Kruuse

Lemmikloomade transportimise puhul peetakse silmas, nii nagu seaduseelnõus kirjas on, nende mittekaubanduslikku liikumist ja sellega seotud võimalikku taudiohtu. Dokumendid, mis loomadega reisimise puhul omanikul kaasas on, peavad andma garantii, et kõik nõutud menetlused on tehtud ja loomad kontrollitud. Eesmärk on ära hoida võimalike taudide levik ühest riigist teise.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

17:04 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, kas te võiksite natuke avada seda, kas huvigruppidega seda eelnõu arutades esitasid nad teie jaoks ka olulisi ja huvitavaid tähelepanekuid või läks huvigruppide kaasamisega pigem nii, et midagi uut sealt ei tulnud?

17:04 Maaeluminister Urmas Kruuse

See sõltus sellest, millist seaduseelnõu osa me käsitlesime. Kui jutt oli Aafrika seakatkust, siis tuli sektorilt pigem heakskiitvaid hinnanguid. Ollakse rahul regulatsiooniga, mis puudutab bioohutuskava täitmist. Tegelikult ettevõtjad tunnistasid, et see on neil aidanud riske hinnata. Teine osa eelnõust – teie ees on ka liidetud osised – kajastab meie seaduste kooskõlla viimist Euroopa Liidus kehtivate õigusaktidega. Kolmas osa puudutab lemmikloomadega liikumist ja tõepoolest polnud kuigi loogiline, et lemmikloomi käsitleti kaubandusobjektidena. Seetõttu peeti neid muudatusi pigem positiivseks.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Arno Sild, palun!

17:05 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud koosoleku juhataja! Lugupeetud minister! Tahan küsida selle kohta, kuidas Lätis praegu olukord on. Me ju piirneme Lätimaaga küllalt pikalt. Kas seal on taudioht vähenenud või kuidas sellega lood on?

17:05 Maaeluminister Urmas Kruuse

Mul ei ole kõige viimast statistikat käepärast. Mingil ajal oli kuulda, et nende taudikollete hulk on ikkagi selgelt suurem kui Eestis. Nende farmide suurused on ka teistsugused kui meil. VTA inimesed on Läti

kolleegidega kindlasti pidevalt kontaktis, aga konkreetselt tänase päeva seisuga jään teile vastuse võlgu. Aga ma hea meelega täpsustan seda ja saadan vastuse teile meili peale.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valeri Korb, palun!

17:05 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Ma vaatan seaduse jõustumise aega, see on 1. juuli 2016. See on puhkuste aeg. Tulen tagasi kolleeg Peeter Ernitsa teema juurde, ta küsis identifitseerimisdokumendi kohta. Võtab veel 40 või 45 päeva aega, enne kui meilt siit saalist see dokument välja läheb, ja kohe ongi 1. juuli käes. Kuidas siis koos lemmikloomaga, koera või papagoiga puhkusele minna?

17:05 Maaeluminister Urmas Kruuse

Puhkused on muidugi erinevad, osa puhkab talvel, osa puhkab suvel. Ma arvan, et see ei ole iseenesest probleem. Teatud koduloomade kiibistamine on läinud väga hästi. Eelnõu menetluse käigus seda küsimust probleemiks ei peetud. Üldiselt on seaduse kiire kehtestamise taga pigem sigade Aafrika katku leviku oht.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Lauri Luige!

17:05 Lauri Luik

Austatud ametikaaslased! Mul on hea meel tutvustada teile maaelukomisjoni 19. aprillil toimunud istungi arutelu, kus käsitleti eelnõu 222. Komisjoni koosolekule oli kutsutud ka Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja asetäitja Pille Tammemägi, kes vastas komisjoni liikmete küsimustele. Kuna minister andis teile üsna põhjaliku ülevaate eelnõu sisust, siis ma ei hakka sellel enam eraldi peatuma. Küll aga annan ülevaate sellest, mis toimus komisjonis, missuguseid küsimusi küsiti ja missuguseid vastuseid saadi.

Komisjoni liikmed uurisid, kas seaduse muutmine toob vedajatele kaasa lisakohustusi ja -kulutusi. Pille Tammemägi vastas, et vedaja jaoks loa taotlemisel muudatusi ei tule, küll aga lisandub võimalus esitada taotlus elektrooniliselt. Seni väljastatud load, mille kehtivuse aeg on viis aastat, kehtivad nende tähtaja lõppemiseni. Uute lubade taotlemisel lähtutakse juba uutest sätetest.

Ka komisjonis tunti huvi selle vastu, mida härra Sild siin enne ministri käest küsis: kuidas on lood Aafrika seakatkuga Lätis, Leedus ja Poolas. Pille Tammemägi sõnul Poolas taudipiirkond laienenud ei ole, küll aga on Lätis taud päris ulatuslikult levinud. Õnneks on see siiski Daugava jõe ääres pidama jäänud. Leedus on katk levinud, kuid on õnneks pidama jäänud piirkonda, kus intensiivse seakasvatusega ei tegelda. Lisaks küsiti, kas eelnõu puudutab tsoonide kehtestamist. Pille Tammemägi vastas, et eelnõu ei käsitle tsoonidega seonduvat. Ta selgitas põgusalt ka seda, kuidas toimub tsoonide kehtestamine ja tühistamine. Uuriti, kuidas on seakasvatavad täitnud bioohutusnõuetest tulenevat aedade ja tarade ehitamise nõuet. Pille Tammemägi vastas, et see võib olla probleemiks üksikute väikeste seakasvatajate puhul ning väga oluline on tõsta teadlikkust Aafrika seakatkust. Selleks käiakse farmides kohapeal ning tehakse ka teavituskampaaniaid. Kõige selle kohta on informatsioon Maaeluministeeriumi kodulehelt väga hästi kättesaadav.

Tunti ka huvi, kas seaduseelnõu suurendab mingil viisil halduskoormust. Ministeeriumi esindaja vastas, et lühikest aega suureneb töökoormus PRIA-l, kes peab registreerima kandma loomavedajate tegevusload, kuid nende taotlemise protsess lihtsustub, kuna lisandub võimalus esitada taotlus elektrooniliselt. Seakasvatustaradad on ise juba nõutud bioohutuskavad koostanud ja lemmikloomade identifitseerimisdokumendi kohta peab VTA sõlmima tsiviilõigusliku lepingu loomaarstidega.

See on lühidalt kõik sellest, mis toimus komisjonis. Võeti vastu neli konsensuslikku otsust: esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu 222 täiskogu päevakorda 4. maiks, teiseks, teha ettepanek eelnõu 222 esimene lugemine lõpetada, kolmandaks, teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtjaks 11. mai kell 17.15 ja neljandaks, määrata eelnõu ettekandjaks maaelukomisjoni liige Lauri Luik. Aitäh teile!

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, hea ettekandja! Teile on küsimus. Urve Tiidus, palun!

17:05 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Siinsamas tekkis mul niisugune küsimus. Kuna mitmed muudatused on lemmikloomapidajatega seotud, siis kas lemmikloomapidajad on seaduseelnõu suhtes positiivselt meelestatud? On teil mingit infot selle kohta?

17:05 Lauri Luik

Aitäh, õigustatud küsimus! Komisjoni esimesele arutelule me ei kutsunud kedagi peale ministeeriumi esindaja. Nii et mul on raske kommenteerida, mis on nende täpsed seisukohad, aga ma arvan, et ministeerium seda eelnõu ette valmistades uuris. Selle me uurime kindlasti ministeeriumilt välja. Kui on mingeid küsimusi, mida on tarvis osapooltega täpsustada, siis on meil võimalus komisjonis probleemid ära lahendada.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soov avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 222 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrän eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 11. mai kell 17.15. Head kolleegid, tänane päevakord on ammendatud. Aitäh teile! Istung on lõppenud. Kohtumiseni homme!

Istungi lõpp kell 16.42.